

Leder av HMF, Rune Larsen

Finanskrisen fortsetter å sette spor. Det meldes om stadig høyere tall som viser konkurser. Det rare er at det ikke er noe sammenligning, fordi i de siste fem årene så har det jo vært rekordhøyt tall for etableringer av enkeltmannsforetak. Dette har også vært gjeldende for utenlandsk arbeidskraft. Når byggebransjen har sviktende aktivitet, så sliter nok de etablerte enkeltmannsforetakene først. Konkursene skyldes ikke bare dette, men det har vel også vært etablert mange butikker og bedrifter som følge av flere år med høykonjunktur og høyt forbruk. Dette burde komme mer fram samtidig med høya tall for konkurser.

Det dystre i dette bildet, er at vi antagelig kun har fått føle starten på «nedturen», men det er å håpe at det er feil.

Heisbransjen kniver vel også hardt om dagen for å opprettholde økonomisk inngang til bedriftene og full sysselsetting. Pris vil bety innhold og aktivitet, men vår oppgave er at dette ikke skal innvirke på sikkerhet og fagmessig utført arbeid. Vi som fagarbeidere har et ansvar når vi forlater en heis og kan gå derfra med god samvittighet og har utført «et helt stykke arbeid»!

HMF har akkurat gjennomført todagens landsråd med påfølgende årsmøte. Arbeidssituasjonen var hovedtema, og hvordan vi forbereder oss til endringer.

Et viktig annet tema er de bedriftsvise uførepensjonsordningene som HLF bekrefter at ikke er i orden etter avtale. Dette MÅ på plass!! HLF har inngått avtale med HMF om dette, og kan bli svært skjebnesvangert om dette ikke ordnes straks. Det finnes ingen unnskyldninger som kan aksepteres for de avvikene vi har avdekket på dette området.

Elektromontørforeningen i Rogaland er 100 år i år, de har ført et slagord om 100 år i kamp for medlemmene! Som gave ønsket de økonomisk bidrag til fagforeningskamerater i Latin Amerika. HMF's gave til dette formålet i jubileumsgave var 3000,-, og det var en flott jubileumsfest i Stavanger 21. mars, og med en konferansier/toastmaster med navn Alex Rosèn, ble det ekstra livat.

Ønsker alle en kjempefin vår, og en skikkelig aktiv 1. mai feiring!

Innhold

HMF avd/klubb	1–2
Nytt register for lovlige bemanningsforetak	1
Ny uførepensjon	3
Ulykker i 2008	4–5
Report from the Checkpoints	6–9
Trondheimskonferansen	10–12
Heisadvokater	12
En orientering om HO-melding	13
Årsmøtet 2009	14–15
TSL – Turbine Service Lifts	16–18
Wilfredo og Alfredo	19
Hvorfor slutter så mange på yrkesfaglig utdanning?	20
YS støtter fagforeninger i USA	21
Overtid gjør deg dum	21
Barnehagebarna i Gaza	22–23
EU-standarden: Brannheis	24–25
Paternosterheis	26–27
Fritidsaktiviteter for HMF-medlemmer	28
Fra sjakta	29

HEISMONTØREN

Redaktør: Geir Løkke

I redaksjonen: Tor Erik Lundberg,
Dan Terje Rønning og Bengt-Olof Andersson,
Bjørn Tore Egeberg

Forsidebildet: Geir Løkke

Nr. 1–april 2009

Redaksjonell adresse:
HEISMONTØREN
Schweigaards gate 34 f, oppgang 2
0191 Oslo
Telefon: 22 17 45 50
Telefax: 22 17 45 53
E-post: heis@heis.no

Årgang 41

Layout og foto: Redaksjonen
Ettertrykk anbefales når kilde er angitt.
Sats og trykktjeneste: 07 Gruppen AS, Oslo
Opplag: 1100
Redaksjonen er avsluttet 10. april 2009
Neste nummer: juni 2009
Neste deadline: 1. juni 2009

Østfoldavdelingen

Tor Erik Lundberg

Det ser fortsatt ut til at både Kone, Reber og Otis har nok arbeid, selv om de store toppene er borte. Reber hadde innleid to mann fra Stahl tidligere i vinter for å ta unna litt på montasje. Nye Access kan melde om mye å gjøre i hvert fall frem til høsten. De er fortsatt nyoppstarta og driver foreløpig bare med montasje. Access har til sammen fem organiserte, hvorav to hører til under Østfold.

Det er for tiden noen store servicekontrakter ute på anbud, deriblant Sykehuset Østfold og Fredrikstad kommune. Dette er store kunder som vil gjøre utslag på arbeidsmengden på servicesiden for firmaene som enten mister eller får nye heiser å sørve.

I disse finanskrisetider vil bedriftene prøve å sikre seg mest mulig arbeid, noe som er bra, men det er allikevel viktig at vi ikke blir med i en spiral og lar dette gå utover kvaliteten på jobben vi skal gjøre.

I januar ble det avholdt årsmøte i avdelingen, med nok en gang bra oppmøte. På dagsorden stod bl.a. arbeidsmengde, permitteringsregler, HMS, den nye HO-meldinga og valg. Styret bestående av Dag Thoresen (Kone), Kenneth Bye (Otis) og undertegnede ble gjenvalgt. Resten av kvelden var satt av til hyggelig samvær.

Avdelingen deltok også på HMFs årsmøte den 30. mars med lydoverføring fra møtet på Lørenskog. Med 21 medlemmer samlet i Fredrikstad, var vi nesten 100 %, med noe frafall pga kurs og sykdom. Ny teknologi var tatt i bruk og overføringen skjedde via internett. Etter at Bjørn-Tore klarte å luke bort mesteparten av støy

på linja ble lydoverføringa ganske så bra. Vi fikk nå mulighet til å se både regnskap og beretning på storskjerm i Fredrikstad. Neste steg er vel videooverføring?

Minner alle medlemmer i Østfold om Gokart på Rudskogen fredag 19. Juni. For nærmere informasjon, kontakt Erik Brostrøm (Reber).

Til slutt vil vi gratulere ny montør **Eirik Hafskjold** (Kone) med bestått fagprøve. Med så mange nye montører det siste året, er det store forventninger til krympelag.

God sommer!

Nytt register for lovlige bemanningsforetak

Forskrift om obligatorisk melde- og registreringsordning for bemanningsforetak som leier ut arbeidskraft i Norge, trådte i kraft 1. januar 2009. Fra 1.mars er det forbudt å bruke bemanningsforetak som ikke er registrert hos Arbeidstilsynet. Virksomhetene har hatt to måneder på å registrere sin virksomhet siden forskriften trådte i kraft. Bemanningsforetak som ikke er registrert, driver dermed ulovlig, skriver Arbeidstilsynet på sin side.

Redaksjonen

Fremme seriøs virksomhet

Meldeplikten er et viktig tiltak som kan bidra til å fremme seriøs utleievirksomhet og sikre de utenlandske arbeiderne skikkelige vilkår på det norske arbeidsmarkedet. De som leier inn arbeidskraft kan enkelt gå inn på Arbeidstilsynets hjemmeside og sjekke hvilke vikarbyråer det er lovlig å leie fra.

Nødvendig med organisasjonsnummer

Merk! Når du søker i registeret så får du opp alle foretak som tilfredsstiller søkekriteriet i Enhetsregisteret. Du må klikke

på det aktuelle organisasjonsnummeret for å få svar på om foretaket er godkjent eller ikke.

Forbundet ber tillitsvalgte sjekke

– Vi håper og tror at våre tillitsvalgte vil følge opp denne forskriften, samt at dette vil bli et hjelpemiddel til å bli kvitt noen av de mest useriøse aktørene i bransjen, sier forbundssekretær Jan Henrik Larsen i EL & IT Forbundet. Ta en sjekk på dette allerede i dag, og hvis dere bruker et vikarbyrå som ikke er registrert, så må du forlange at innleieforholdet umiddelbart opphører, påpeker Larsen.

Kone-klubben

Roar Enerly

Finanskrisa er over oss med full tyngde og folk bør merke seg at våpenproduksjon går for fullt på Kongsberg mens produksjon av bilfelger i Høyanger er konkurs. De fleste jeg kjenner er jo mest opptatt av bil, eller .., aluminium kan jo brukes til så mangt? Noe tid vil det vel også ta før man ser virkningene av de foreslåtte krisepakker, med det offentlige krav om restrukturering kan man jo lure på hvor mange arbeidsledige det blir, og er det virkelig sant at NAV nedbemannet i disse tider som partiet Rødt påstår? Jeg tror Dag Terje Andersen har forstått alvoret og setter skapet på plass!

Når nå Island er konkurs, svensk økonomi går mot kollaps, EU tar en ledene rolle for å redde den raske nedturen for de lokale valutaene i Øst Europa og den amerikanske regjeringen tar kontroll over banksystemet, da er det vel ikke til å unngå at Norge blir berørt. Konkurs-raset for norske selskaper fortsetter inn i februar og det er nok bare snakk om tid før heisbransjen merker «trøkket». Her er folk med lang ansiennitet og stor lojalitet, som fortjener respekt!

Permitteringer er fremmedord for ledelsen i dag og montørklubben v/ KONE AS ser for seg et normalt år med minimalt med innleie og har pr. dato kun tre hjelpearbeidere innleid fra Standard Elektro. Disse fases ut rundt påsketider. Ledelsen i KONE AS skal merke seg at faste ansettelser fortsatt står høyt på dagsorden vår.

Salgstall for 1. kvartal '09 er jo også helt avgjørende for en god oppstart på 2010. Oppsparing av overtid og ekstra trekk er iverksatt og vil avhjelpe noe dersom arbeidsmengden avtar, litt føre var er nok ikke så dumt.

Deretter antar vi at den del av montørstaben må begi seg ut på reise, da enkelte avdelinger blir mer påvirket av «droppet» i byggebransjen enn andre. Ca. 10 ledige stillinger i bransjen viser jo også at det er muligheter for den

som ønsker seg variasjon. Da KONE AS ikke viser noen evne til raskt å oppfylle sine lovnader i fra de siste lokaloppgjør ang. variert arbeid, og samtidig unnlater å lyse ut stillinger som skal besettes, vitner det om liten respekt for den faste arbeidstokken.

Glem begrepet sosial dumping. Arbeidere skal behandles likeverdig, uansett nasjonalitet, noe som ikke skjer i dag ved norske verft som sammen med norsk industri og NHO kjører søksmål mot Tariffnemnda.

Det ultimative konkurransefortrinnet er kunnskap – ikke billig arbeidskraft! Så hvorfor redusere kurstilbud og lærlingordninger i gode tider, nå når det endelig innrømmes at reform '94 og kunnskapsløftet ikke ivaretar håndverksfag i noe særlig grad? Når ungdom i stor skala faller fra yrkesfag er det vel på tide å styrke bransjens lærlingordninger, ikke svekke dem?

Det er avholdt møtetreff, konferanser for ledende avd.-montører, klubb- og styremøter der dagsorden har variert i innhold. Akkordgruppa jobber med

innhold til akkordkurs, avdelingene har tatt opp arbeid på rulletrapp som sak og klubbstyret forbereder seg nå på en diskusjon med ledelsen i KONE AS ang. KONE Rulletrapper AS.

Årsmøter, møtetreff og lokale forhandlinger er også viktige oppgaver som krever at den enkelte deltar med rak rygg og hevet hode. 28 % økning i lederlønn for fjoråret betyr at vi ikke skal stå med lua i handa når vi presenterer våre krav.

Årets møtetreff går til Frederikshavn med samme båt som Thyssengutta. Muligens må vi spørre HLF om dette berører «antitrust» reglene til Kjærnet.

Nisselue eller hijab, fritt valg!

Kone-klubbens styrekonferanse på Gardermoen

Alex Backsæther & Jan S Gloslie

25.-26. november var klubbstyre og ledene avdelingsmontører samlet til konferanse på Thon Hotel Oslo Airport på Gardermoen. En slik samling er en bra tilstelning fra Montørklubben og får bedre samhold og bedre samtaler mellom Oslo og utabys.

Tirsdag startet vi med at alle presenterte seg selv og fortalte litt om sin egen avdeling angående jobb og bemanning. Roar Eilertsen holdt foredrag om EUs tjenstedirektiv og om hvorfor dette ikke er en god løsning for Norge. Videre summerte vi opp årets lokale forhandlinger og diskuterte noen ideer til neste års oppgjør. De fleste var enige om at «ITE-faktoren» bør holdes på samme nivå. Om kvelden spiste vi en bedre middag, og tømte lommeboka i hotellbaren.

Onsdag begynte vi å diskutere hvordan vi så for oss arbeidsmengden for 2009, og at det kan bli mye reising for avdelingen til Oslo og Stavanger, der det er nok å gjøre. Vi tok også opp rulletrapper og om de som jobber i avdelingene har for lite eller ingen kunnskap om service og sikkerhet for jobbing på disse trappene. Blei litt om akkord og ekstra tid også. Vi blei informert om at akkord-kurs skal holdes i 2009 for alle avdelinger. Ny konferanse vil bli holdt før årsmøte i 2009.

Takker til alle for et fint opphold på Gardermoen

Rammer de svakeste

Arne Byrkjeflot, Stein Aamdal

I løpet av 2009 skal forslag til ny uførepensjon behandles i Stortinget. For medlemmene i LO er dette det aller viktigste, rett og slett fordi de fleste av oss blir uføre før vi rekker å gå av med alderspensjon. NAV er pålagt å øke bruken av midlertidige vedtak om uførestønad. Det betyr at flere vil bli gående i årevis på midlertidige ordninger.

Ikke lenger uførepensjonist.

Den 16. mai 2007 la uførepensjonsutvalget frem sin innstilling. Forslaget er å endre uførepensjon til uførestønad. I stedet for å få beregnet en uførepensjon etter folketrygdens regler, og skatte som pensjonist, skal du få en uførestønad og skatte som lønnstager.

Samtidig er NAV pålagt å øke bruken av midlertidige vedtak. Flere av oss skal gå i årevis på midlertidige ordninger. Denne usikkerheten er ydmykende, det gir en uverdig avslutning på yrkeslivet, og det bringer deg i samme situasjon som midlertidige arbeidstagere, med vanskeligheter for å få lån. Det ligger i kortene at honnørbillettene forsvinner.

Rammer de lavest lønte

Du skal få 66 prosent av tidligere inntekt, beregnet etter de tre beste av de fem siste år. Forslagene reduserer ikke statens samlede trygdeutgifter, men de innebærer en omfordeling fra dem med lav pensjon til dem med høy pensjon. Dette skyldes at skattebegrensningsregelen forsvinner. Selv om de hever minkestønaden til 2,1 G, eller 148000, så blir tapet stort for lavtlønte. Faktisk 1400 kroner netto i måneden.

Offentlige pensjonister og ansatte i private bedrifter som fortsatt har gode ytelsesbaserte ordninger, får 66 pro-

sent av tidligere inntekt. Ofte mer. Blir det nye forslaget gjennomført uten kompensasjon, så betyr det rent tap. De med lav inntekt taper skattefordeler med minst 20000 netto i året, de med veldig høy inntekt taper fordi det begrenses til 66 prosent av inntekter inntil 6G – 420000 kroner.

De gode ytelsesbaserte uførepensjonsordningene i privat sektor, og de som har overlevd i statlige foretak, vil forsvinne umiddelbart fordi det ellers blir en voldsom utgiftsøkning.

I kommuner og helseforetak er en avhengig av at staten vil kompensere de økte utgiftene, noe som er lite sannsynlig. Men selv med en slik vilje er det vanskelig å kompensere for tapet av skattebegrensningsregelen.

Skaper varig ulikhet

I dag får uføre med lav pensjon 28000 kroner i ekstra barnetillegg. 6 prosent har ett barn, 5 prosent har to barn. Forslaget er at dette skal erstattes med et barnetillegg på 7000 kroner til alle. Tapet blir på 1700 kroner i måneden for hvert barn. Her snakker vi om de barnefamiliene i landet med dårligst råd. Dette er ekskluderende, dette er å øke sosial ulikhet i helse og frata barn muligheter.

Et rent sparetiltak

Utvalget synes selv det er urimelig at uføre skal rammes av levealdersjusteringen. Teorien er at friske kan kompensere tapet når levealderen øker med ett år ved å jobbe åtte måneder lengre. Det kan ikke de uføre.

Når utvalget likevel vil innføre levealdersjustering, så er det for å unngå at nesten halvparten av innsparingen på pensjonsreformen forsvinner. For 43

prosent av oss er jo uføre den dagen vi fyller 67. Så her er all argumentasjon forlatt, bare den rene innsparing står igjen.

I dag får du som ufør beregnet pensjon som om du hadde fortsatt i arbeid frem til 67 år, 70 år i det offentlige. Nå skal du bare få med deg årene frem til 62 år.

Pensjonsopptjening av de årene du går på midlertidig uføretrygd, rehabilitering eller attføring blir av utbetalt trygdeytelse, ikke av trygdegrunnlaget. Det betyr at tre år teller som to.

Alleårsregelen reduserer livslønnen kraftig hos uføre. Kombinasjonen av levealdersjustering og færre opptjeningsår vil redusere pensjonen med en tredjedel for dem som nå er i fortiaårene.

LO må sette foten ned

På Aker Verdal blir 67 prosent uføretrygdet. I store deler av industri og verksted, i bygningsfagene og anleggsbransjen, i renholdsbransjen, i restaurant og handel ser vi det samme. Sliterne blir utslitt. Deres helse er forbrukt i arbeidslivet. Det har alltid vært arbeiderbevegelsens fremste krav at du ikke skal straffes for sykdom. Et arbeidsliv som stjeler kreftene våre er ikke vårt ansvar.

Vi har fått en AFP-ordning som tar fra de med dårligst helse og en hard jobb og gir til de med god helse og en jobb å bli gammel i. Nok er nok. Vi kan ikke la uføre betale regningen og la de friske få kaken alene.

Ulykker i 2008

Antallet registrerte ulykker og nestenulykker (16 stk.) er noe over gjennomsnittet for de foregående 10 år. (11 i 2007)

I 2008 ble det registrert:

- 11 ulykker med personskade (7 i 2007), herav 8 med heis, 2 med rulletrapp/rullende fortau og 1 med Løfteplattform for personer.
- 5 nestenulykker/hendelser uten personskade (4 i 2007), Alle med personheis.

Kort beskrivelse av ulykker og nestenulykker med løfteinnretninger i 2008 hentet fra NHKs hjemmeside.

02.01 Ulykke – Rulletrapp – Stavanger

En tolv år gammel gutt falt over rulletrappens balustrade. Han falt 3–4 m, fikk et kraftig slag mot hodet og blødde fra et kutt. Han ble kjørt til sykehus, mens han hele tiden var ved bevissthet. Gutten var sammen med to kamerater og sin ni år gamle bror. De var på vei ned rulletrappen i en viss fart, etter sigende for å rekke en buss.

27.02 Ulykke – Personheis – Tromsø

En hotellheis med hastighet 1,6 m/s kjørte på buffer med en kvinnelig passasjer. Kvinnen, som hadde ryggproblemer fra før, fikk så vondt i ryggen at hun måtte legge seg på stolgulvet. Hun ble liggende en liten stund og registrerte at etasjeviseren viste 8. etasje (heisen hadde 10 stopp). Kvinnen trykket på alarmknappen og fikk opplyst at signalet var mottatt og at hun måtte vente. Hun trykket på alarmknappen flere ganger uten at kontakt ble opprettet.

Heisen har tydeligvis kjørt i feil retning etter fusk i styresystemet.

29.02 Ulykke – Personheis – Oslo

Hjelper (hjelpemontør) fikk hodet i klemme under arbeid på heisen. Etter fangprøve hadde det blitt en ulyd i fangapparatet. Montøren sto i sjaktgruven og justerte fangapparatet. Hjelperen, som sto på stoltaket, kjørte deretter heisen oppover for å undersøke om det fortsatt skulle framkomme ulåt. Under inspeksjonskjøring opp var han ikke oppmerksom på nedadgående motvekt og han fikk da hodet i klemme mellom stol og motvekt. Hjelperen ble fraktet til sykehus med brudd på hodeskallen. Han har mistet synet på det ene øyet, men fungerer ellers normalt.

29.02 Ulykke – Personheis – Oslo

En dame i åttiårene snublet ved inntreden i en heisstol, som hadde stoppet 10–15 cm over etasjenivå. Damen brakk lårhalsen og overarmen på venstre side av kroppen. En nabo som hørte støy fra heisen, tilkalte ambulanse. Heisen hadde

noe finstilt dørkontakt, slik at den kunne stoppes når man dro i døra. Dette antas å være årsaken til at heisen hadde stoppet feil.

25.03 Ulykke – Personheis – Bergen

En vaktmester skulle justere låstrinsa på den nederste etasje-døra. Under forsøket mistet han skiftenøkkelen ned i sjaktbunnen. For å komme ned i sjaktbunnen etter skiftenøkkelen, hoppet han ned på bufferen. Bufferen var imidlertid glatt. Han skled, falt ned i sjaktbunnen og brakk foten. Låsen hadde ikke fungert korrekt fordi en demper på låsbanemotoren var defekt.

Justering av låstrinsa var således ikke den riktige reparasjonen. Arbeidet skulle i alle tilfeller vært utført av en fagmann.

16.04 Nestenulykke – Personheis – Oslo

Oslo Heiskontroll var på en heis hvor taket skulle senkes ned for inspeksjonskjøring.

Med taket nedslått og lukket stoldør startet heisen med normal hastighet, og fungerte som på normal kjøring. Sikkerhetsbryteren som skal sørge for at heisen ikke kan starte på normalkjøring med taket nedslått var enten defekt eller overkølet.

Det samme skjedde på en heis i Keysersgate 13.

18.07 Nestenulykke – Personheis – Oslo

Under kontroll av en heis i Oslo skulle kontrolløren ned i gruen. Stoppknappen i gruen ble testet ved å gi innvendig signal til nest nederste- og øverste etasje. Heisen kjørte opp en etasje, sjaktdøren ble åpnet og stoppknappen trykket inn. Heisen ble stående, altså virket stoppknappen. Gruen ble så entret, stoppknappen tatt ut og heisen gikk til øverste etasje. Avstanden mellom stol og buffer ble kontrollert. Etter en kort stund startet heisen igjen, og sikkerhetsbryterne i sjaktbunn ble aktivert, men ingen av dem stoppet heisen. Stoppknappen ble da trykket inn, men nå virket heller ikke den. Kontrolløren la seg ned på sjaktbunn.

Etter nærmere undersøkelser ble det konstatert en feilkobling i sikkerhetsserien.

19.05 Nestenulykke – Personheis – Oslo

Heis med 4 passasjerer kjørte på buffer med full fart. Det er ikke rapportert om skade på personer. Årsaken til uhellet var ikke kjent da rapporten ble skrevet.

25.01 Nestenulykke – Personheis – Oslo

Under kontroll av en heis skulle kontrolløren ned i heisgruen. Stoppknappen ble prøvet på vanlig måte, den ble trykket inn, døren ble lukket og det ble kontrollert at heisen ikke startet.

Kontrolløren gikk så ned i gruen. Etter kort tid startet heisen i retning ned, og kontrolløren la seg ned på grubebunnen. Det viste seg at stoppknappen ikke lenger var bistabil, men gled langsomt ut etter at den var trykket inn. Det kan bemerkes at på kontrollen 2 år tidligere ble det anmerket at «nødstoppbryteren i sjaktbunn virket ikke».

01.09 Ulykke – **Personheis** – Trondheim

En 3 år gammel gutt fikk hånden i klem mellom stoldør og karm da døren lukket. Resultatet var at 3 fingre brakk. Servicefirma hadde vært og satt ned hastigheten og lukkekraften på stoldøren før NHK fikk rapport om ulykken. Heisen har glassdører.

23.09 Ulykke – **Personheis** – Sandefjord

En dame på 81 år, rullestolbruker og bosatt på et sykehjem, skulle bruke heisen. Da heisen ankom etasjen og åpnet døren, sto den 22 cm under etasjen. Damen registrert ikke at heisen sto for lavt, og kjørte inn i heisen. Da forhjulene på stolen dumpet ned, falt damen forover og ut av stolen som ble stående igjen på terskelen. Hun fikk alvorlige bruddskader i bena og ribben. Etter operasjon ble hun dårligere og døde etter noen dager.

Årsaken til ulykken var en feil på en fartsventil som medførte at heisen slo ut på gangtida da heisen sto i dørsonen.

I ettertid ble den hydrauliske styreenheten på heisen skiftet ut. Kontroll er foretatt av NHK, og ingen feil ble avdekket. Heisen har fått driftstillatelse.

Rapportering

Det er viktig at alle ulykker og nestenulykker kommer til heiskontrollens kjennskap, også ulykker som ikke medfører nevneverdig skade og ulykker som tydeligvis ikke skyldes feil på anlegget. Kunnskap om dette kan ha betydning i arbeidet for å unngå framtidige ulykker.

I teknisk forskrift til plan og bygningsloven av 1997, kreves det at løfteinnretninger skal kontrolleres før de settes i drift etter ulykke. Forskriften krever at eieren straks skal melde ulykker til kommunen og det forutsettes at NHK får den samme informasjonen for innføring i et landsomfattende register. Et ulykkesregister kan gi et verdifullt underlagsmateriale for videre arbeid med regelverk for løfteinnretninger.

NHK har fått kjennskap til enkelte av de registrerte ulykkene/hendelsene helt tilfeldig og i noen tilfeller lenge etter at hendelsen fant sted. Det er rimelig å anta at et stort antall mindre ulykker og nestenulykker ikke blir rapportert, og at de heller ikke kommer til NHKs kjennskap på annen måte.

12.09 Ulykke – **Rullende fortau** – Jessheim

En 3-åring løp inn på et rullende fortau i feil retning. Han falt og en lillefinger ble kappet av i kamplaten. NHK undersøkte rullebåndet, og det ble avdekket at gamle og nye kammer hadde forskjellig inngrep i pallettene. De nye kammene hadde tynnere tenner, slik at avstanden mellom «bunnen» av pallettene og underkant av tennene var 2 mm større.

22.09 Ulykke – **Løfteplattform for personer** – Bærum

En servitør (20 år) skulle kjøre et trillebord ned en etasje. Hun åpnet døren og rygget inn på plattformen. Denne sto imidlertid i nederste etasje, og hun og vognen falt en etasje ned. Da NHK kontrollerte plattformen, bar den preg av mangelfullt vedlikehold, noe som var anmerket på siste sikkerhetskontroll den 12.9.2006. Plattformens styresko var utslitt og kommet ut av stilling, noe som medførte at den faste låsbanen ikke traff låstrinsen skikkelig. For å bøte på dette, var låsreilen kappet av slik at inngrepet var minimalt. I tillegg var låskassen løs, boltene var ikke sikret med skive eller kontramutter. Manglede smøring ga store vibrasjoner under drift. Servitøren overlevde hendelsen.

25.10 Ulykke – **Rulletrapp** – Kristiansund

En åtte år gammel gutt lekte med å henge i håndleder på utsiden av rulletrappen. Etter noen forsøk fulgte gutten med nesten hele trappens høyde før han falt ned. Fallhøyden var anslått til fem meter.

19.05 Nestenulykke – **Personheis** – Trondheim

Det ble i mai utført periodisk sikkerhetskontroll på en heis. Kontrolløren skulle ned i gruen, og prøvet stoppknappen på vanlig måte før han gikk ned, mens en hjelper ble igjen utenfor. Heisen sto i toppen, og hjelperen trykket heisen ned slik at de forskjellige sikkerhetsbrytere i gruen kunne bli testet. Ingen av bryterne virket, og nå virket heller ikke stoppknappen. Heisen ble avstengt. Det viste seg at det var en overkobling (kortslutning) av koblingsklemmene i apparatskapet.

20.05 Ulykke – **Personheis** – Oslo

En person skulle ta heisen fra 1. til 3. etasje. Da heisen ankom 1. etasje, stoppet den ca 10 cm for høyt. Da passasjereren skulle gå inn i heisen, startet heisen og gikk opp ca 1 m. Personen falt bakover og slo seg i fallet. Personen fikk assistanse fra en annen person, og sammen tok de den samme heisen opp til 3. etasje. Heisen oppførte seg da normalt. Heisen har tidlig døråpning. Da rapporten ble skrevet var feilen ikke avdekket. Det ble ikke rapportert at heisen tidligere hadde hatt liknende oppførsel.

I Israel finnes det mange som er uenig i okkupasjonen av Palestina, og som bedriver organisert motstand mot denne. Disse gruppene er så godt som ukjente utenfor Israels grenser. En av disse er MachsomWatch, en organisasjon av kvinner mot okkupasjonen. Linken til deres internettside har figurert på vår egen hjemmeside en god stund nå. Adressa deres er: <http://www.machsomwatch.org/en>

MachsomWatch er en gruppe på ca 400 israelske kvinner som har vakt ved mange av Checkpointsene i okkuperte områder, og i rettssaler hvor palestineres saker blir behandlet.

Vi har vært i kontakt med dem og bedt dem gi oss et innblikk i organisasjonen og dets arbeid. Her er artikkelen vi fikk tilbake av Hanna Barag i MachsomWatch. Redaksjonen har, noe de skarpeste av dere fort vil legge merke til, valgt å ikke oversette artikkelen.

Report from the Checkpoints

Hanna Barag

The name Machsomwatch is a hybrid between an English and a Hebrew word. The literary translation of the word Machsom in Hebrew is "a barrier", but it is also a synonym for a "checkpoint".

MachsomWatch was founded in February 2001 and is open exclusively to women. We are now a group of some 400 volunteers. We have no hierarchy in our organization, and each one of us has an equal voice. Our women come from the heart of Israeli society. Most are middle class, secular, educated women. Many were born in Israel, to families who settled in Palestine during the first decades of the 20th Century. We view the quiet but assertive presence of **WOMEN** at checkpoints as a direct challenge to the dominant male-oriented militaristic discourse that prevails in Israeli society.

At first, our aim was to observe what was going on at the CPs, and provide regular informative reports. But we soon realized that watching at the CPs enabled us to intervene and influence the behavior of soldiers. We could thus prevent abuse and help Palestinians in cases where crossing the CP was either prevented or made difficult. From a purely political group expressing its resistance to the occupation of the WB, we are now a group also expressing our aims as a human rights organization. We gradually realized that you could not just stand by and watch. Over

the years, we found ways to help individuals overcome both physical and bureaucratic obstacles encountered at the checkpoints.

The goals of the group are:

- To Protest the very existence of the CPs and barricades that hamper the daily life of Palestinians in the Occupied Territories, and to protect their human rights.
- To monitor, and document the behaviour of the security forces (IDF soldiers, Border Police and Israel Police)
- To record and report our observations to the widest possible audience, from the decision-making level to the media and the public.

It is important to emphasise that Machsomwatch, a political group resisting the occupation, represents a different, non-conformist voice in the Israeli public, but we are definitely not the only ones. Some of the silent Israeli public does identify with our political views and human rights standpoint but they are unfortunately silent. I am going to open a window into an ugly backyard of Israel. This I do as a devoted Israeli citizen identifying with, and concerned about, what is happening to the society and the country I belong to. It is out of deep involvement that I approach the issues that are unfortunately, disturbing.

It is unnecessary to mention that the conflict in our area is deeply rooted. But,

it is worthy to remember that both parties have full right to self-determination, even though they are at present not in equal positions, as Israel is the occupying party.

Ignoring the occupation serves the policy of our government. The price paid for disregard of human dignity by the Israelis has far reaching implications. Fighting against this cover-up is our way of opposing the occupation. By our very presence at the CPs we are saying: No to the CP; No to the occupation. We are concerned that the moral corruption of young soldiers involved in the occupation apparatus, is bound to affect them, as well as Israeli society, for generations to come. Since the beginning of the second intifada, in September 2000, Israel has imposed severe restrictions on the movement of Palestinians in the West Bank, unprecedented in scope.

As a result, the fundamental right of West Bank Palestinians to freedom of movement, the exercise of which was

A UN staff member being checked by Israeli soldiers at a checkpoint. (UNRWA)

Checkpoint, a Machsomwatch picture

limited in any event, has become a privilege, that Israel extends to them as it deems fit. Indeed, Palestinian travel **inside** the West Bank is now an exception, which must be justified to the Israeli authorities, and almost every trip of a Palestinian entails uncertainty, friction with soldiers, long waiting, and often great expense

Israel combines a number of means in implementing the restrictions-on-movement regime. The means include fixed and temporary checkpoints, obstructions on roads, and the permanent Separation Barrier. All control Palestinians' movement inside the West Bank. Entry to certain areas is possible only through checkpoints and is subject to checks – and possession of a permit. On 312 kilometers of main roads in the West Bank, vehicles bearing Palestinian license plates are forbidden or restricted.

Israeli officials claim that the restrictions on movement in the West Bank are a necessary response, limited in time, to security threats facing the state and its citizens. **The State of Israel has the right, even the duty, to protect its citizens.** It may also be that some of the restrictions are needed. However, Israel continues to apply these means even after the temporary and specific security need is over, and

uses them to achieve other objectives, chiefly to safeguard the interests of the settlement movement. A substantial proportion of the restrictions are unjustified. Even if all the restrictions were intended to achieve legitimate security needs, many of them would violate the principle of proportionality.

The geographic rupturing of the West Bank has far-reaching implications on every aspect of Palestinian life. The restrictions impede access to medical facilities, to education, to normal family ties and to social life in general. The difficulty in getting to work, the constant lack of certainty, and the great expense resulting from the restrictions – gravely affect the economy and trade in the West Bank.

Israel maintains that the restrictions on movement are imposed as part of its ongoing battle against security threats, and are not intended as punishment. However, the vast majority of the victims of the restrictions are not suspected of personal involvement in any terror activity. Based on the results of Israel's actions and taking into account that most of the restrictions have continued for seven years or more, the inescapable conclusion is that the restrictions constitute **collective punishment**, which is absolutely prohibited by humanitarian law.

Lately the Government of Israel has taken some steps aimed at easing internal movement for Palestinians in the West Bank. These steps included the removal of some manned and unmanned CP. These actions are positive and welcome, yet their impact is limited. We are still talking about over 60 manned CPs and all together about 530 barriers and obstacles blocking internal Palestinian movement. This total does not include 69 obstacles in the Israeli controlled section of the city of Hebron (H2).

How do we operate?

Members of MachsomWatch go out in small groups, seven days a week, two shifts per day and observe at 40 checkpoints and barriers throughout the West Bank, from north of Jenin to the south Hebron Hills. At the end of each shift, reports in both Hebrew and English are posted on the MachsomWatch website.

In 2006 we widened our activity and we are now observing at the military courts where Palestinians are prosecuted. During 2008, we conducted around 3,500 shifts at the various checkpoints. We issue a monthly summary "MACHSOMWATCH ALERTS" and have issued annual reports for the years 2004, 2006 and 2007, based on our daily reports.

A checkpoint in the Israeli Barrier in the West Bank, near Abu Dis. Picture taken by Justin McIntosh, August 2004

Our reports present the hard facts of the everyday routine that we witness at the checkpoints. Although there are only a few cases of physical violence, and not many dramatic incidents, we encounter misery, despair, humiliation, and a feeling of hopelessness.

About the checkpoints

It is necessary to stress again, that we do not regularly visit the CP's that control the entrance to Israel; The only area where we regularly monitor CP's at the entrance to Israel are those in the "Jerusalem Envelope", meaning the CP's around the city of Jerusalem.

We observe mainly **internal** checkpoints and barriers – which impede movement from village to village, from village to town and from one district to another inside Palestinian territory. These CPs are part of the mechanism by which the West Bank is ruptured into separate enclaves (מִלְצָב), isolated from each other and encircled by ever-growing blocks of settlements. The locations of the CP's are often devised so as to guard the nearby settlements.

The long nerve-wracking delay for hours at the checkpoints is with no doubt **THE** reason, with a capital T, for

the distress and daily humiliation experienced by the Palestinians. Often after they have already passed through the CP and continued on their way, they are required to wait at yet another CP, and after it another, and yet another. In almost every MachsomWatch report there are descriptions of distress stemming from the long wait. People waiting to pass through, never know when – and if – they will be able to continue on their way, or whether they'll be ordered to turn back.

These delays are inherent in the checkpoint routine and are part of an intentional policy. Now and then, someone in the military system, comprehends the great danger in this clustering of hundreds of angry people. Suddenly the checking is expedited and the queues shorten considerably. Very often, hundreds of people are released without any check, which proves the arbitrariness of the system, and furthermore, demonstrates that security is not its sole concern.

Experts claim that the checkpoints and the stringent restrictions on using roads is what provide Israelis with security. Is this really so? Does withholding medical care and educa-

tion, destroying family and social life, wrecking the economy and any vestige of a normal life, really give us security in the long run?

To every reasonable individual, it's clear that there is no life without freedom of movement. And when there's no life, there is nothing to be lost / Despair and lack of hope can lead more and more Palestinians into terror – thus there will be no security for us either.

The cumulative effect of the ongoing harassments **on an entire civilian population of millions** is disastrous and has a much more severe impact than would be expected from the sum of all details.

Harassment and Arbitrariness

The harassment and arbitrariness at the CP's are characterized by an irrationality that is intentional and also typical of the whole system of procedures employed in the Occupied Territories. The system applies a never-ending creativity to tire out and aggravate those going through the CP's, crushing their patience and their honour to the bone. Is it done upon instructions from higher places or is it the initiative of hard-hearted soldiers in the field? One soldier is capable of

inspiring his comrades at the CP to such an extent that even an authoritative commander would not be able to withstand. The tasks assigned from above are vague and compel the soldier to confront difficult human dilemmas. The soldiers have no tools for resolving these dilemmas. They are young and inexperienced and are also prejudiced and freighted, influenced by the environment and brainwashed. Whoever sends them out on this sort of "job", has to realize and understand the problematic role of the soldier at the CP. The responsibility placed on the high command is much greater than that which is cast on the shoulders of the men in the field.

However, let us not forget that occupation is occupation and a CP is a CP, even if the behaviour of the soldiers is polite and just.

Role of Bureaucracy

No Occupation in History has ever been able to keep an occupied population under control just at gunpoint. Some other means were needed – and bureaucracy is one of them.

Bureaucracy of restricting movement works behind the scenes of the CP's, but in fact it is the main actor in the proceedings of the occupation. The Civil Administration, a military entity, constitutes the bureaucratic arm of the occupation. Palestinians can obtain the various permits at the regional District Coordination Offices (DCO).

It is the DCO's function to issue magnetic cards providing security clearance, and permits to enter Israel and the settlements. The magnetic card is a prerequisite for receiving permits. There is no certainty that the person will actually receive the permits he requires, because many of the Palestinians – men under the age of 40 in particular – are classified as **denied entry** by the General Security Service or the police. Military sources estimated the number of "denied on security grounds" is close to 700,000. Taking into account that most of "the denied" belong to the 16 to 45 age group, this means that a sizable part of the Palestinian working force is prevented from entering Israel or the settlements, where

work is available. They have no right to know the reason for their being blacklisted. In fact, the vast majority of the blacklisted have never been accused of anything and have never stood trial. In most cases, it is not a question of offences committed by the applicant, but ties – family and other – with political activists. The only way to survive in these circumstances is to sever all ties, turn off the phone, and become a recluse at home.

We felt an acute need to tackle this vast problem. We are assisting Palestinians who are blacklisted to send applications to the army authorities, requesting to be removed from the General Security Service blacklist. Up till December 2008 we filed more than 5702 applications, for which we received 35% positive replies. Palestinians, who are unable to revoke their security-blackballed status are also entitled to appeal to the Supreme Court. So far 100 appeals have been submitted, with a 70% success rate. In all those cases it was revoked before being heard in court. All these cases that were so promptly cleared – simply by a request letter sent with the help of Israeli women, had no reason to be on this list to begin with. This proves the arbitrariness underlying people's inclusion in the blacklist.

The Military courts

The military justice system, with its network of detention and lock-up facilities, prisons, interrogation centers and courts, is an additional element of the occupation. Its installations are, in one way or another, largely concealed from the public gaze. The military courts should permit public access and follow-up of proceedings. But they are located inside military bases or police stations to which entry is only possible for those holding special permits.

Between December 2005 and December 2008, we conducted some 430 observations of remand in custody extensions in six military courts. Our objective was to describe the workings of the military legal system and to establish the degree to which the system maintains or violates the population's human rights.

The rights of defendants are not respected in the military courts: defendants are not afforded a substantial meeting with their attorney, translation of the court proceedings from Hebrew into Arabic and back are unsatisfactory, and only seldom are there any interrogations of witnesses and examination of evidence in court. Our monitoring of the proceedings at military courts clearly show that such severe faults are the result of the fact that as long as the occupier sets the rules that oppress the occupied, and is at the same time the judiciary and the punitive authority, court trial is nothing short of a farce.

Our activity is directed against the occupation and against the checkpoints. And yet, don't we, by intervening at the checkpoints in order to help Palestinians to cross the CPs, collaborate with the occupying force? Don't we thus recognize the checkpoints? Aren't we used by the army as a fig leaf? Haven't we, partly by our intervention, made the CPs more tolerable and thus more permanent? Each of us has to deal with these questions – and different women probably give different answers, but as varied as the answers are, women still go out to the checkpoints regularly, once a week.

Another important and interesting question is whether the weight of peace groups, such as Machsomwatch, has any influence on the situation. We have not achieved what we have set out to do, meaning – end the occupation. If we have any influence, it is on the army. We can phone the army high command when we encounter or hear about trouble at the checkpoints and try to do something about it. Is it a positive achievement? As I said before, the answer is not clear-cut.

Old Palestinian woman on an Israeli military checkpoint. – Photo International Middle East Media Center

Samling for felles kamp for arbeid og faglige rettigheter

Redaksjonen

Hoveduttalelse fra Trondheimskonferansen «Samling for felles kamp for arbeid og faglige rettigheter» i regi av LO i Trondheim 30. januar – 1. februar 2009. Konferansen samlet 650 tillitsvalgte fra hele landet.

Trondheimskonferansen 2009 uttaler:

1. Den økonomiske krisa er spekulantes ansvar – vi skal ikke betale

Den økonomiske krisa er den dypeste krisa siden depresjonen før krigen. De tiltak regjeringen nå går inn for må være tilpasset det og ikke en mindre konjunkturedgang. Det betyr at det må settes inn en motkonjunkturpolitikk av helt andre dimensjoner enn det vi til nå har sett. Vi setter pris på regjeringens krisepakke for vedlikehold, rehabilitering og nybygg, men det er ikke tilstrekkelig. Det er bra med straktiltak, men regjeringen må allerede nå gjøre klart at dette vil bli fulgt opp med nye tiltak, slik at kommunene kan prosjektere og få igangsatt de større og høyest prioriterte prosjekt. Vi må styrke kommuneøkonomien, ikke nedbemanne som det gjøres i dag. I tillegg trenger vi å styrke økonomien i kommunene også på drift og tiltak rettet mot de som nå mister jobben. I tillegg må den sjansen som nå byr seg til å gjenopprette sosial boligbygging, med utleieboliger til selvkost og eierboliger med klausul for videresalg, gripes. De som nå mister jobben eller permitteres må få bedre økonomi og bygd opp kompetansen.

Aller hardest rammet av finanskrisa til nå er de ansatte innen konkurranseutsatt industri, især eksportindustrien. Krisa vil utløse massiv nedlegging og utflagging av norsk industri hvis det ikke settes inn mottiltak, en ny industrisatsing basert på naturgitte forutsetninger og offensive miljømål. Det rødgrønne flertallet må straks innfri løftene om et

nytt industrikraftregime. En heving av avskrivningssatsene kan utløse investeringer som i dag ligger på vent.

Regjeringa har en gylden mulighet til å styre økte investeringer til tiltak som har en miljøprofil som å satse på jernbane, sykkelveier osv. framfor ensidig veiutbygging. Det bør satses på alternative energikilder framfor tradisjonelle fossile energikilder, miljøretta forskningsmidler og samfunnsplanlegging og styring som reduserer behovet for transport og legger til rette for kollektive transportløsninger.

Trondheimskonferansen 2009 krever:

- 10 milliarder kroner til å styrke kommuneøkonomien
- 15 milliarder kroner til statlige og kommunale investeringer
- 10 milliarder kroner årlig i husbanklån til utleieboliger til selvkost og eierboliger med
- klausul for videresalg.
- 1000 nye studentboliger årlig.
- 10 000 flere tiltaksplasser, også for de som trenger mye hjelp for å komme ut på arbeidsmarkedet.
- Permitteringsreglene må endres slik at de oppmuntrer til rullerende permitteringer.
- Utbetaling av dagpenger ved permittering under 50 % slik at rullerende permittering blir mulig.
- Økte midler til opplæring som alternativ til permittering.
- 52 ukers permitteringsperiode.
- Vekk med karensdager
- Industrikraft nå
- Hev avskrivningssatsene fra 20 til 30 %.
- Styrket økonomi for arbeidsløse og sosialhjelpsmottakere.
- Øk investerings- og driftsmidlene til jernbane og andre kollektivtransportformer.
- Start bygging av høyhastighetsbaner.
- Sosialiser bank og kredittvesenet.
- Gjeninnfør politisk styring av rente og pengepolitikken.

- Politisk initiativ for å forby skatteparadis.

2. Stortingsvalget 2009.

En oppsummering av LOs 58 krav til partiene foran Stortingsvalget 2005, viser at den rødgrønne regjeringen har innfridd 37 krav, 9 er uavklarte og 12 er ikke innfridd. Det er slett ikke en dårlig uttelling fra fagbevegelsens side. Problemet er at regjeringen til nå ikke har innfridd løfter på flere av de mest sentrale krav for arbeidsfolk og ikke går av veien for å innføre en nyliberal pensjonsreform og tviholder på en like nyliberal sykehusmodell. Det hele blir kronet med at Arbeiderpartiet nå vil presse gjennom tilslutning til EUs tjenstedirektiv og dermed godtar at det blir en del av norsk lov at faglige rettigheter er underordnet EUs fire friheter. Det er et dårlig utgangspunkt for å mobilisere entusiasme i fagbevegelsen foran årets Stortingsvalg. Vi advarer mot en taktikk som bare skal mobilises på at alternativet er så mye verre. Vi trenger rett og slett et prosjekt som peker en helt annen vei.

Vi forlanger at den røde/grønne regjering fortsatt skal ha «Arbeid for alle» som hovedmål for sin velferds- og sosialpolitikk. Vi mener at den såkalte Arbeidslinja, Pensjons- og NAV reformen er ledd i flere markedsinspirerte tiltak / reformer som vil føre til en mer urettferdig fordeling og til en innskrenking av den enkeltes rettigheter i forhold til skole, helse, arbeid, pensjon og inntektssikring. NAV må være rustet til, og ha nok fast ansatte til, å sikre helhetlig og samordna offentlige tjenester.

Det er helt nødvendig at regjeringen innfrir de viktigste løftene som mangler: Både likestilling av arbeidstid for skift- og turnusarbeid og rett til heltdagsarbeid for de som arbeider uønsket deltid er overmodent. Det samme gjelder et industrikraftregime som kan sikre arbeidsplasser og lokalsamfunn.

Like avgjørende er hva som skjer med offentlig pensjon, uførepensjon, mulighet for å hindre sosial dumping og takling av den økonomiske krisa.

LO kongressen 2005 vedtok at LO er mot bruk av anbud i kollektivtrafikken. Erfaringer viser at kvaliteten på tjenestene til befolkningen forringes, arbeidsforholdene blir utrygge og vilkårene for de ansatte blir dårligere. Kollektivtrafikk er en viktig del av samfunnets infrastruktur for å dekke befolkningens behov for gode transporttjenester uavhengig av bl.a. bosted i landet. En EU forordning fra 2007, medfører at alle fylker innen 2019 må anbudsutsette busskjøringen. Unntaket er hvis kommunen/fylkeskommunen driver dette selv. Det offentlige må derfor kjøpe tilbak busselskapene eller opprette egne selskap for å unngå EUs pålegg. I Soria Moria erklæringen gikk den rødgrønne regjeringen inn for en anbuds pause.

Løfter som må innfris:

- Industrikraft nå
- Likestilling av arbeidstid for skift- og turnusarbeid
- Heltidsstillinger til alle som ønsker det. Lovfestet rett til heltid.
- Stans all bruk av anbud i kollektivtrafikken. Si nei til EU-forordningen.

Nye krav:

LO-kongressen må vedta fagbevegelsens viktigste krav til partiene ved Stortingsvalget 2009. LO må fortsette sin uavhengige linje og støtte de parti som støtter våre krav. LO må i stortingsperioden etter valget ha en langt mer aktiv linje for å mobilisere grunnorganisasjonen for å få gjennomført de løfter som er gitt, enn det vi har sett de siste år.

Vi mener dette er de 22 viktigste krav for neste periode:

- 1 En kraftig motkonjunkturpolitikk som tilfredsstiller overnevnte krav.
- 2 En kraftfylt politikk mot sosial dumping som tilfredsstiller overnevnte krav.
- 3 Bevare dagens uførepensjon uten innskrenkninger i tråd med overnevnte krav
- 4 Bevare offentlig bruttopensjon i tråd med overnevnte krav.
- 5 Turnusarbeidere og arbeidere på rotasjonsordninger ned på 33,6 timers uke slik fagbevegelsen har krevd.

6 Statlig finansierte ordninger med 6 timers dag. Målet er 6-timers dag med full lønnskompensasjon.

7 Realiser likelønnskommisjonens forslag om likelønnpott.

8 En tiltakspakke mot ufrivillig deltid.

9 En aktiv industripolitikk som inkluderer et industrikraftregime og en forsterket ervervslov.

10 Industrikraft nå.

11 Gjeninnføring av sosial boligpolitikk gjennom tilleggsbevilgninger på 10 milliarder årlig til Husbanken, lang avdragstid og subsidiert rente, øremerket utleieboliger etter selvkostprinsippet og eierboliger med klausul ved videresalg.

12 En aktiv bekjempelse av fattigdommen som innebærer statlig minstenorm for sosialhjelp på minimum SIFOs satser og tiltak for at folk skal mestre livet sitt selv om de har en lang vei for å komme ut i arbeid og kanskje ikke kommer dit.

13 10 milliarder årlig til kommunene slik at de kan opprettholde og videreutvikle gode velferdstjenester.

14 Jernbaneverket må ha et eget drifts- og vedlikeholdsapparat som inngår i forvaltningsorganisasjonen og BaneService må igjen bli en enhet innen Jernbaneverket for å sikre den kompetanse og utstyr som enheten innehar.

15 Tiltak for å begrense unødvendig arbeid på kveld, natt og helg, inkludert fjerning av unntaket for handelssektoren fra arbeidsmiljøloven og skjerping av Lov om helge- og helligdagsfreden slik at bare butikker med minst 90 % salg av levende varer (grønt) kan ha søndagsåpent.

16 Sykehusene (og resten av spesialtjenesten) må igjen under folkevalgt styring og demokratisk kontroll. Dagens forretningsorganisering må skiftes ut med forvaltning. Økonomistyringssystemet må endres. Regnskapslovens prinsipper må erstattes med budsjett og regnskapsystem utviklet for offentlig virksomhet (kommune/fylkeskommune). Innsatsstyrt finansiering (stykkpris) må reduseres til et minimum. EUs helsedirektiv må avvises.

17 Stopp all anbudsvirksomhet i barnevern og rusomsorg. Kvalitet og stabilitet i tjenesten er viktig for brukerne og ansatte.

18 Bevar Postens monopol på brev under 50 gram for å beholde lik porto og likt tilbud over hele landet.

19 Stans all bruk av anbud i kollektivtrafikken. Statlig tilrettelegging for fylkeskommunal drift av all kollektivtrafikk i egen regi.

20 Tilbakefør forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet til staten

21 Oppretthold grunnavgiften på engangsemballasje for øl, brus og vann.

22 En NOU om EØS der avtalens betydning for blant annet faglige rettigheter, tjenstedirektivet inkludert, utredes.

3. Sosial dumping.

Trondheimskonferansen forlanger at LO-ledelsen opprettholder sitt krav om veto mot EUs tjenstedirektiv. Stortingsproposisjonen gir ingen juridiske holdbare garantier for LOs betingelser for å ikke kreve veto. Europeisk fagbevegelse kjemper nå mot EF-domstolen som underordner faglige rettigheter og kampen for tariffavtaler EUs frie etableringsrett og EUs frie flyt av tjenester. Da kan ikke EUs tjenstedirektiv, som uttrykkelig fastslår at EU-retten har forrang, innføres i norsk lovgivning. Den samme EF-domstolen skal dømme når de omstridte punktene i tjenstedirektivet skal tolkes opp imot norske tiltak mot sosial dumping.

Trondheimskonferansen forutsetter at Solidaransvar innføres, at regionale verneombud innføres både i hotell og restaurant, i renholdsbransjen, i varehandelen, i frisørbransjen og i grønn sektor. Vi krever mye høyere batenivå ved sosial dumping slik at det rett og slett ikke lønner seg. Vi krever innsynsrett uten taushetsplikt og også i bransjer som ikke er allmenngjort. Vi krever at dagens helt urimelige krav til dokumentasjon av sosial dumping for å innføre allmenngjøring, fjernes. Etter vår mening må det være tilstrekkelig at fagforeninger med innstillingsrett (forbund) krever det. Fagbevegelsen må styrke organisering av utenlandsk arbeidskraft. Trondheimskonferansen krever at fagbevegelsen setter fokus på arbeidsfolk som er innleid via vikarbyrå.

Trondheimskonferansen 2009 krever:

- Veto mot EUs tjenstedirektiv
- Innfør solidaransvar

- Innsynsrett i lønns og arbeidsvilkår uten taushetsplikt i alle bransjer
- Regionale verneombud både i renhold, hotell og restaurant, grønn sektor, frisørbransjen og i varehandelen
- Allmenngjøring dersom fagforeninger med innstillingsrett (forbund) krever det

4. Offentlig pensjon.

Mye står på spill når de offentlige pensjonsordningene skal tilpasses pensjonsreformen. Vi ser de gode offentlige pensjonsordningene som en del av arbeidskontrakten og helt nødvendig for å få arbeidstakere til å fylle de livsviktige oppgavene i offentlig sektor. LO har som mål å få alle våre medlemmer opp på samme nivå som de offentlig ansatte har i dag. Dette målet kan bare nås dersom de offentlig ansatte nå greier å forsvare sin pensjonsordning.

Offentlig ansatte har tre prinsipper å forsvare. Brutto prinsippet, som gjør at uansett hva som skjer med folketrygda, så får de offentlig ansatte 66 % av sluttlønnen si i pensjon. 30-årsregelen, at det holder med 30 års ansettelse i

det offentlige for å få full pensjon. 65 årsregelen, at sjøl om du går av med en dårlig AFP fra 62 eller 63 år, så kan du gå over på full tjenstepensjon fra 65 år. I tillegg har 40 % av offentlig ansatte særaldersgrenser, slik at de kan gå av ved enten 65 eller 62 år med full pensjon.

Trondheimskonferansen 2009 krever:

- 30 års opptjening skal gi minst 66 % pensjon av sluttlønn
- Fortsatt bruttopensjon fra 65 år
- Bevar dagens sosiale AFP-ordning
- Behold særaldersgrensene med dagens ytelser
- Viderefør uførepensjonen i offentlig tjenstepensjon

5. Uførepensjon.

Uførepensjonsutvalget hadde som mandat å tilpasse uførepensjon til pensjonsreformen, spesielt ny AFP. Utvalget gikk mye lengre enn det. De vil fjerne hele uførepensjonsordninga og innføre uførestønad. Du blir ikke lenger uførepensjonist. Da vil du også skatte som lønnstaker. Dette slår svært hardt ut for de med lav pensjon, siden skatte-

begrensingsregelen forsvinner. I tillegg ligger det i kortene at du etter hvert vil miste honnørbilletter og at det vil bli enda verre å få vedtak om varig uførhet. Som om ikke det var nok vil de ta fra utføre det behovsprøvde barnetillegget på 1700 kr. i måneden pr. barn.

De vil innføre levealdersjustering også for uførepensjonistenes alderspensjon. Argumentasjonen overfor andre pensjonister er at de kan veie opp for tapet ved levealdersjustering ved å jobbe lenger. Det kan ikke utføre. Når det likevel foreslås innført så er det et rent innsparringstiltak og et svært usosialt sådant.

Trondheimskonferansen 2009 krever:

- Utføre skal fortsatt bli pensjonister og skatte som pensjonister
- Utføre skal fortsatt få med seg alle år fram til 67/70 år ved beregning av alderstrygd
- Ingen levealdersjustering av alderspensjon for uføretrygdete
- Utføre må beholde barnetillegget
- Legen, ikke saksbehandler v/ NAV, skal ha det avgjørende ord ved vurdering av søknader om uføretrygd

USA + heiser + ulykker = advokater

Geir Løkke

Med tanke på manglende offentlig helsevesen, så er man i USA nok mer avhengig av advokater for å sikre seg økonomisk i tilfelle av en skade forårsaket for eksempel i en heisulykke, enn det vi er. Og der det er et behov, er det alltid gribber. Eller hva med et advokatfirma som spesialiserer seg på å saksøke heisfirmaer, heiskontroll og heiseiere, et firma med den fengende internetts-adressa elevatoraccidentattorney.com! Eller som en norsk motsvarighet ville ha hatt: heisulykkeadvokatene.no.

På elevatoraccidentattorney.com kan du med enkle musetrykk sende inn din «sak». I løp av et par minutter kan du fylle inn noen få opplysninger – og vips er du i gang med å saksøke en eller annen. Husk og huk av hvor du har mest vondt!

Egentlig er det jo ganske få heisulykker i USA. Men så har jo landet ganske lik opplæring og godkjenning av heismontører som oss. Videre vet vi at de nord-amerikanske heismontørene er ganske likt organisert som oss, og at arbeidsoppgavene deres er like våre egne med tanke på at de også gjør alt på heisen. Organisasjonsprosenten er også veldig lik vår. I tillegg står heiskontrollen ganske sterke i de fleste av statene.

Heistilknyttede arbeidsulykker i USA

I USA blir det årlig meldt ca. 21 arbeidsulykker med dødelig utgang i forbindelse med heiser. De siste 10 år har det utgjort 207 dødsfall. 146 av disse har involvert arbeid i eller i nærheten av heis, mens 61 av de drepte har vært passasjerer som har blitt forulykket ved bruk av heisen i arbeidstiden. Tallet for rulletrapp ligger totalt på ca. 5 dødsfall.

Ulykker i New York

New Yorks rundt regna 63.000 heiser, rulletrapper og løftebord forårsaket i 2003 136 alvorlige ulykker som krevde legebesøk eller forårsaket skade på heisen, dens passasjerer og eiendom. New Yorks heiser gjør rundt omkring 30 millioner start og stopp om pr. dag!

Privatisering av heiskontroll

I følge St. Petersburg Times økte antall heis- og rulletrappulykker i Florida når staten privatiserte heiskontrollen. Riktignok økte den totale heis- og rulletrappmassen i samme periode med ca. 20 prosent, men ulykkene økte med hele 60 prosent i perioden 2000-05! Privatiseringa ga 70 prosent økning i antall inspektører til rådighet, men staten hadde i utgangen av 2005 rundt 43.000 heiser og rulletrapper som ikke hadde fått de lovpålagte besøk i perioden.

– Endring og reparasjon av heis og rulletrapp

Oslo Heiskontroll v/ Ragnar Strand og Bjørn Paulsen
Norsk Heiskontroll v/ Svein Bugge

Det har vært en viss pågang fra bransjen for å bli orientert om hvordan vi skal forholde oss til den nye HO-meldingen. Hvilke punkter blir anmerket på en vanlig periodisk sikkerhetskontroll og hva må gjennomføres i forbindelse med en ombygging?

Først vil vi nevne at det i innledningen til HO-meldingen står følgende:

«Temaveiledningen gir også eksempler på mangler ved eldre heiser (kapittel 3) og rullende fortau/rulletrapper (kapittel 4) som det av hensyn til sikkerheten kan være nødvendig å utbedre uavhengig av modernisering eller endring».

At det står «eksempler» betyr at også ting som ikke er nevnt i HO-2/2008 kan anmerkes, om de vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko. Det må også nevnes at vi ikke lever i en svart/hvit verden. Det vil alltid være ting som ligger i en gråsoner, hvor det må vurderes om sikkerheten er akseptabel, selv om kravene i HO-2/2008 ikke er oppfylt 100 %.

Når det gjelder konsekvenser av en endring eller modernisering, må vi vise til Tabell 2 «Tiltak ved endring og reparasjon av elektriske heiser» og Tabell 3 «Tiltak ved endring og reparasjon av hydrauliske heiser»

Generelt gjelder regelen om at alt som blir skiftet ut skal være i henhold til gjeldende heisstandard., altså den standarden som gjelder på det tidspunkt en del blir skiftet ut. I HO-2/2008, 1.5, andre avsnitt står det: «Ved utskifting av deler med nye av identisk type, vil det likevel ikke kreves CE-merking dersom de nye delene er i samsvar med krav i gjeldende standarder».

Det er spesielt nevnt noen unntak fra reglen om at gjeldende standard alltid skal følges, og vi nevner her:

- **Tabell 4, punkt 4, Sikkerhetsrom for klaring i sjakttopp:** Avstand fra stoltak til sjakttak kan aksepteres ned til 0,7 m dersom taket har et romslig areal for servicepersonell å legge seg ned på.
- **Tabell 4, punkt 10, Låseinnretning på etasjedør:** Eksisterende låseinnretninger etter utgaver av NS-EN 81-1/2 som er utgitt før 1998 med 5 mm inngrep, anses også for å ha et tilstrekkelig sikkerhetsnivå.
- **Tabell 4, punkt 13, Beskyttelse mot fall fra stoltak:** På eksisterende heiser kan en avstand på opptil 0,35 m aksepteres (gammel praksis).

I sikkerhetskurset som nylig ble avholdt i Bergen, hvor deltakelsen besto av samtlige sikkerhetskontrollører, representanter fra Kontrollrådet for heis samt ledelsen i OHK og NHK, ble det diskutert ivrig om HO-2/2008 og vi vil derfor bringe videre en del konklusjoner:

1. Når en heisstyring skiftes, skal da «sikker stans» (NS-EN 81-73) gjennomføres?

Svar: Prinsipp for endringer er at endringen skal oppfylle dagens krav til sikkerhetsnivå, altså følge harmoniserte standard. «Sikker stans ved brann i bygning» er en del av styringen og skal oppfylles.

2. I tabell 2, anmerkning 6 og tabell 3, anmerkning 4 står det følgende: «Når alarmerhet skal skiftes ut sammen med styresystem legges også NS-EN 81-28 til grunn».

Svar: Dette innebærer at når en komplett alarmerhet skiftes ut uten at styringen skiftes, er det ikke nødvendig å følge NS-EN 81-28, men alt som står i NS-EN 81-1/2 skal gjennomføres. Altså må det være mulig å gi et alarm-signal **fra alle steder der en kan bli innestengt**. Om alarm og styring skiftes på forskjellige tidspunkt (etter at HO-2/2008 ble utgitt) skal kravene i NS-EN 81-28 oppfylles, senest når begge enheter er skiftet.

3. Glass i sjaktvegger, hvordan forholder vi oss til det?

Svar: Ved skadet glass og/eller innfestning skal utbedring være i henhold til dagens krav til de deler som blir utbedret.

4. Bevegelig terskel og kort skjorteplate, hvordan forholder vi oss til det?

Svar: Bevegelig terskel kan kun fjernes dersom det installeres stoldør. Krav til skjorteplate må oppfylles uansett.

5. Ved utskifting/installasjon av heiser med IT-nett (230 V) har det i noen tilfeller vært brukt autotrafoer for å få 400 V. Kan dette aksepteres?

Svar: Autotrafoer for overgang fra IT (230 V) til TN (400 V) kan lett gi for store lekkasjestrømmer til jord i forhold til kravene i NEK 400. Er dette tilfelle må det skiftes til en skilletrafo. (Dette punktet skal uttypes og begrunnes ytterligere primo 2009)

6. Hva gjør vi når vi finner fløyddører som ikke kan lukkes etter nødåpning?

Svar: Alle dører må kunne lukkes og gå i lås etter at nødåpning er foretatt. Hvis ikke skal det anmerkes.

7. HO-meldingen angir kun eksempler på ting som skal utbedres. Dette betyr at ting som ikke er nevnt i den nye meldingen, men som sto i den gamle, som sikring mot at sjaktdørene kan falle inn i sjakten i tilfelle brann, fremdeles skal anmerkes.

8. Fallsikring for rulletrapp/fortau; Krav til utførelse?

Svar: Her skal det anmerkes at fallsikring ikke er i henhold til HO-2/2008.

Vi har ikke her spesielt behandlet hva som skal eller ikke skal anmerkes på periodisk kontroll. Disse punktene vil en lese ut av kontrollrapportene etter hvert som heisene kontrolleres. Dette skrivet er mer en orientering om hvordan en skal forholde seg til HO-2/2008 ved større reparasjoner og ombygginger.

Temaveiledning: <http://www.be.no/beweb/regler/meldinger/082Heis.pdf>

Årsmøtet 2009

Geir Løkke

Årsmøtet foregikk uten dramatikk eller store uenigheter. Regnskapet ble godkjent, budsjettet ble tatt til orientering og styret ble valgt under ett.

Forslag som ble behandlet av årsmøtet:

HBU

Fra Espen Folvik, Otis Larvik, kom det inn et forslag på å tilrettelegge kurs for hjelpere/smørere på HBU

Innstilling fra landsrådet som ble enstemmig vedtatt på årsmøtet lød som følger: «HMF går inn for at HBU utvikler et kurs i nye produkter, med hovedvekt på sikkerhet, spesielt tilrettelagt for hjelpearbeidere.»

Forslag til uttalelse

Forslagstiller: Dag Thoresen
HEISMONTØRENEs FAGFORENING I
NORGE STØTTER IRSKE FAGFORE-
NINGSKAMERATER

De fagorganiserte på KONE Irland har i lengre tid krevet retten til å jobbe to sammen på nymontasje. Dette har ledelsen i KONE-konsernet motarbeidet gjennom sin såkalte «singel manning», alenearbeid på nyanlegg.

Heismontørenes Fagforening i Norge støtter de irske heismontørenes arbeid for å få jobbe sammen. Dette er viktig for heismontørers sikkerhet og for arbeidsmiljøet. I en tid der det er lite arbeid i bransjen er det viktig å dele det arbeidet som finnes og ikke overbelaste enkeltmontører.

Irske fagorganiserte heismontører på KONE står i dag i spissen for et av de viktigste kravene for alle heismontører i verden, etter arbeidsgivernes offensiv for å jobbe alene. Vi oppfordrer fagforeningene i andre land til å støtte fagforeningskamerater i Irland, og kreve retten til å jobbe to sammen i alle heisfirmaer i sitt land.

Innstilling fra landsråd: Støtter uttalen.

Styrestruktur

Den nye styrestrukturen i Heismontørenes Fagforening, som ble vedtatt på årsmøtet 2008, videreføres.

Tiltakspakke for bransjen / oppsummering av de løsningene vi har kommet fram til på landsråd

Forslagstiller: Rune Larsen

Alle klubber må hente ut konkrete opplysninger om bedriftens arbeidsmengde. Det holder ikke med generelle utsagn «Vi har nok arbeid ut året». Frist: Etter sommerferien.

Foreningen tar opp med HLF å bruke perioder med lite arbeid til kursing i fremmedfabrikata. Kurset bør arrangeres av HBU.

Videre ble det vedtatt 24 punkter til sak 5: Arbeidssituasjonen / varighet av ekstratrekk

Det var tre bevilgningsforslag:

Noen av jubilantene

Årsmøtet

Palestina

Forslagstiller: AU

Det ble bevilget kr. 5.000,- til Norsk Folkehjelps arbeid i Palestina.

Utredninger om Tjenestedirektivet

Forslagstiller: AU

Årsmøtet bevilget kr. 15 000,- til Faglig Utvalg i Nei til EU til utredninger om Tjenestedirektivet.

Spansk heismontørforening

Forslagstiller: Atle Johannessen, Otis, Oslo

I Spania ble det i slutten av 2008 formelt startet en fagforening for heisbransjen. Dette er en fagforening som skal organisere hele heisbransjen fra produksjon til nymontasje og etter-syn. Før denne organisasjonen var det ikke noen fagforening som bare tok for seg heisbransjen de var spredt i forskjellige fagforeninger. Derfor valgte noen å bryte ut ifra sine fagforeninger, de fleste fra cc.oo., for bedre å ivareta heisbransjen. Så langt har de hatt en stor vekst i antall medlemmer. Årsmøtet sa seg enig i Johannessens forslag og støttet Sindicato de elevación med kr 10.000 i deres oppstartsfase.

Valget

Disse ble valgt:

Verv	Periode	Navn
Leder	08-10	Rune Larsen
Nestleder	09-11	Espen Milli
Nestleder	08-10	Dag Thoresen
Politisk sekretær	09-11	Vidar Holm
Studieleder	09-11	Per Arne Salo
Kasserer	09-11	Michael Berggren
Lærlingerep	08-10	Sondre Stuve
1. styremedlem	09-11	Tore Hansen
2. styremedlem	08-10	Edmund Berget
3. styremedlem	08-10	Jan Refsnæs
4. styremedlem	09-10	Tor Moen
5. styremedlem	09-10	Roar Enerly
6. styremedlem	09-10	Thomas Skoglund
7. styremedlem	09-10	Jan-Erik Hengsle

Ungdomsgruppa

8. styremedlem	09-10	Henrik Grude Nilsen
9. styremedlem	09-11	Daniel Nyborg
10. styremedlem	08-10	Vidar Nordtvedt
11. styremedlem	09-11	Steffen Yttervik
12. styremedlem	08-10	Dan Terje Rønning
13. styremedlem	09-11	Kristoffer Warhuus

Andre verv

Medl. Reg.	09-11	Kjell Erik Berntzen
Akkordkontrollør	09-11	Bård Navrud
Redaktør	09-11	Geir Eigil Løkke
HMS-ansvarlig	09-11	Gaute Finstad
Studieutvalg	09-11	Per Arne Salo
Studieutvalg	08-10	Vidar Holm
Studieutvalg	08-10	Geir Eigil Løkke
Lærlingeansvarlig	09-11	David Andersen
Desitor	09-11	Thor Utvik
Desitor	08-10	Harald Lorentzen

Til slutt ble det gitt ut diplomer, blomster og merker til 25- og 40 års-jubilanter.

Flertall

TSL – Turbine Service Lifts

Geir Løkke

I et land på 11. plass i verden når det gjelder produksjon av råolje, NGL og kondensat (2007) så har ikke vindmøller vært særlig i vinden her i Norge (Jeg bare måtte!)

Av miljømessige grunner er det nok lurt å interessere seg mer for alternative energikilder, for eksempel vindkraft – ... men personlig tror jeg at Norge har et behov av å pumpe opp mest mulig olje før den ikke lengre er salgbar. Hvem vil vel helle bensin i elektriske biler? I tillegg trenger Norge penga for å ha noe å spille bort på børsen.

Men – det er ikke miljøvern og kapitalismens forfall jeg hadde tenkt å skrive om. Ethvert vindmøllertårn er en potensiell heissjakt, og det danske arbeidstilsynet krever heis i vindmøller over 45 meter. Dette kravet kan bli gjeldende i hele EU, og Statkraft installerer heiser i alle sine vindmøllertårn her i Norge.

Hailo

USA

I USA kan Gregg A. Rogers (en av de to amerikanerne som besøkte årsmøtet vårt i 2007) fortelle at man regner med at det i løpet av en 20-års periode vil bli montert opptil en halv million vindmøllertårn i USA. Han er for tida, gjennom sitt arbeid i *Elevator Industry Work Preservation Fund*, engasjert med å se på forskrifter i forbindelse med disse heisene. Folk han har pratet med i bransjen kan fortelle at de som arbeider med vindmøller, uten heis, stort sett gir seg etter ca 1 ½ år p.g.a. rygg-, albue- og kneproblemer etter klatring i stiger. Om produktene mener Gregg tre ting: Det ser ut som en heis, den beveger seg som en heis og USA mangler et felles regelverk; alle statene har sine egne.

Hvem er aktørene innen dette heismarkedet?

Mitsubishi

På forespørsel til Mitsubishi forteller salgs- og prosjektingeniør i Uniheis, Lars Johan Tveit, at siden produktene til Mitsubishi i hovedsak er utviklet for å konkurrere i det asiatiske markedet for nærings- og boligbygg, er de i utgangspunktet ikke konkurransedyktige i denne typen nisjemarkeder hvor det ikke er det samme kravet til driftssikkerhet og kvalitet.

ThyssenKrupp

Gabriele Elschner i ThyssenKrupp Aufzüge har sjekket verden over uten å få tilbakemelding om noen Thyssen-prosjekter i forbindelse med heiser i vindmøllertårn.

Vi har også sendt forespørsel til hovedkontorene til Kone og Otis for å høre hvorvidt de har planer for vindmøllemarkedet, uten å få svar fra noen av disse. Schindler ville av konkurransehensyn ikke gi noe svar.

Alimak

Dan Lindström, som er områdesjef for Skandinavia - industriheiser for perma-

nent installasjon – Alimak Hek AB, kan fortelle at de har levert noen heiser til vindmøllemarkedet, blant annet til Vestas i Danmark. Produktet de har levert har vært en heistype som er godkjent i forhold til Heisdirektivet 95/16/EC og Maskindirektivet 98/37/EC. Trangesjakter og stort prispress fra leverandører som leverer produkter av tvilsom karakter i forhold til heisgodkjenning, gjør at Alimak ikke har gått videre med noe satsing på dette markedet.

TKS

T. Kverneland & Sønner AS har levert vedlikeholdskraner til vindmøllertårn. I 2006 fikk TKS en underleverandøravtale med danske Vestas, som med sin 23 % markedsandel er verdens største vindmølleprodusent og har installert flere ca 38.000 vindmøller i hele verden. Nå er et par tusen av Vestas sine 1,65 megawatt-møller, produsert i India og Spania, utstyrt med spesialutviklede løftekranner fra Jærbedriften. TKS AS produserer og leverer kraner og løfteutstyr, samt foringsroboter og diverse utstyr for landbruket. I tillegg produserer og leverer TKS Heis AS som kjent løfteplattformer og er i tillegg forhandler av ulike trappeheiser og løftebord.

Tønnes Helge Kverneland i TKS kan fortelle at de har gjort noen vurderinger i markedet og sett på mulighetene, men foreløpig ikke tatt endelig stilling til hva TKS vil gjøre. Han begrunner det med at det i Europa allerede er en rekke aktører som konkurrerer meget hard om kundene i et umodent og tildels uavklart marked med en urealistisk forventning om hva en slik løsning bør koste. Videre tror Kverneland at det ligger en stor utfordring til få etablert/få oversikt over et regelverk som kan si noe konkret i forhold til de utfordringene som denne type innretninger medfører.

Avanti

Danske Avanti startet i 1885 og satser i dag på stiger og andre produkter til vindmølleindustrien. Foruten Danmark holder Avanti til i Spania, Kina, USA,

Avanti Service Lift

Tyskland India og Storbritannia, men har også levert til en rekke andre land og har levert serviceheiser til 10.000 vindmøller verden over

Avanti Service Lift er nok et ganske typisk heisprodukt levert til vindmølletårn, selv om det også leveres andre produkter som kan avvike noe. Avanti Service Lift består av en heisstol bygd i aluminium med motor montert på bakvegg ev. tak. Føringer er byttet ut med to wirer og følgekabel henger under stolen og kveiler seg opp i en bøtte i bunn av vindmølletårnet. I tillegg til wiren som er forbundet med motor / elektrotalje, er det også en sikkerhetswire. Føringswirene går gjennom en type fangapparat og er festet, foruten i topp og bunn, ved hver tårnskjøt. Er det langt mellom hver tårnskjøt (30-40 meter) blir det montert ekstra fester for hver 20. meter. Skal heisen

monteres i flytende offshore-tårn, vil nok festepunktene bli redusert til hver 10. meter forteller medierådgiver for Avanti, Lars Brix.

Heisstolen henger i vindmølletårnet ved siden av trappen, uten egen sjakt. Stigen gir således mulighet for nød-evakueringen av heisen i hele heisens løftehøyde. Det er ingen begrensninger når det gjelder høyde. Avanti har levert heiser med en heishøyde på 400 meter. Den største de har levert har en løftekapasitet på 1.000 kg, men det vanlige er 205 kg.. Brix forteller at serviceliftet er typegodkjent i henhold til Maskindirektivet, standarden EN 1808 (som omhandler opphengte systemer / lifter, taljer, stillaser, mobile plattformer og elektrisk opererte systemer m.m. m.m.) og standarden EN 50308, som jeg forstår som et vindmølledirektiv.

Som montasjekjøring?

Bortsett fra at faste føringer er byttet ut med wire, så er prinsippet veldig likt det som mange heisfirmaer benytter under montasje, hvor heisstol blir bygd først og en elektrotalje på taket, eller i topp av sjakta, trekker stolen oppover mens føringer blir montert.

Hailo Professional

Statkraft har valgt det tyske firmaet Hailo Professional, som også er spesialister på montasje av vindmølle-heiser, til å installere heiser i sine tårn. Montasjen for en mølle tar rundt fire dager og er litt forskjellig fra sted til sted når det gjelder konstruksjonen i toppen. Ellers er heisen generelt den samme typen for alle Statkrafts tre vindmølleparker; to personers (maks 250 kg), med heishøyde på cirka 55-60 meter.

Etter en titt på Hailo sin webside, er det klart at deres produkt er så å si identisk med Avanti sitt. De leverer også heiser som i stedet for å bruke wire som føringer, bruker selve stigen som føring.

Hvem representerer markedet i Norge?

Statkraft

Statkraft installerer for tiden heiser i samtlige av sine turbiner i Norge, totalt 109 enheter. Dette gjøres først og fremst av arbeidsmiljømessige grunner. Dette sparer vedlikeholdsarbeidere for 250 stigetrinn – opp og ned – hver dag. Per Christian Kittilsen i Statkraft presiserer at de bruker betegnelsen Lift når det gjelder disse heisene, da de, slik Statkraft forstår det, ikke er underlagt heisdirektivet.

For fremtiden vil alle vindmøllene Statkraft kjøper komme med preinstallerte lifter.

StatoilHydro

StatoilHydro skal nå bygge verdens første fullskala flytende vindmølle utenfor Karmøy i Rogaland fylke (Hywind-konseptet) og teste den over en to-årsperiode. Faktisk skal den plasseres ut nå i disse dager. Selskapet investerer ca. 400 millioner kroner til bygging og videreutvikling av pilotprosjektet, samt forskning og utvikling rundt vindmøl-

lekonseptet. Disse vindmøllene skal plasseres offshore. Tårnet vil rage ca. 65 meter over havoverflaten.

Redaksjonen har prøvd å finne ut hva slags heiser StatoilHydro skal ha i disse tårnene. Ingen vi kom i kontakt hos StatoilHydro visste annet enn at heisene følger med leveransene fra Siemens, som ikke har svart på forespørsel fra oss.

Vestas Northern Europe AS

Theis Hanang Pedersen i Vestas svarer at de ikke har levert turbiner med heis i Norge ennå pga det svake markedet i Norge de siste årene, men skal i alle sine store møller på over 2 MW installere heis som standard. Hvor stort dette markedet blir, er avhengig av at de rammebetingelsene som myndighetene har lovet blir gode nok til at det er økonomisk forsvarlig for utbyggerne å investere i turbiner. Regjeringen har sagt 3 TWh vindkraft innen 2010. Hitil er det bygget 1 TWh. 2 TWh tilsvarer ca 700 MW installert effekt, som igjen svarer til ca 250 turbiner. Pedersen sier videre at Vestas det siste året totalt har levert turbiner med installert effekt i underkant av 6000 MW. Han vil ikke oppgi nøyaktig antall turbiner med heis, men antyder mellom 1000–1500 turbiner. Vestas forventer at markedet fortsetter å stige med 15–20 % i året og at veksten vil skje i første rekke på de store turbinene, dvs de som har heis i tårnet som standard.

Hva slags marked prater vi om?

Som det framgår av denne artikkelen, så ser det ut til at disse heisene ikke ligger under heisdirektivet, men maskin- og/eller andre direktiver. Enkelte av de store heisfirmaene har vært forsiktig inne på markedet, med holder seg stort sett borte da produktene som blir foretrukket ikke er i nærheten i forhold til kvalitet, og har dermed en helt annen pris.

De aktive leverandørene er ofte firmaer som leverer enkle vedlikeholdssystemer for bygninger generelt og enkelte vindmøllertårn spesielt. Videre ser det ut til at dette markedet foreløpig er dominert av utenlandske firmaer.

Brukere av heisene er vel stort sett instruerte folk og bruken nok minimal i

forhold til konvensjonelle heiser, først og fremst for å slippe å klatre i stige 50–100 høydemeter ved service på vindturbinene. Varetransport (generatorer m.m.) foregår på utsiden med egne kraner.

Hva skal barnet hete?

Vi har i denne artikkelen brukt uttrykket heis. Men når en ser på produktene som blir levert, så prater vi kanskje om noe en kanskje kan kalle Taljeheiser eller Lift. Det siste må ikke forveksles med det engelske uttrykket for heis; Lift – som har det amerikanske motstykket elevator. Det engelskspråklige motstykke blir vel Hoist, som igjen blir talje på norsk. Det som for eksempel Avanti med flere leverer er faktisk en videreutvikling av

hengende vedlikeholdssystemer for bygninger, type vindusvaskeheiser. Viktige forskjeller her er at sikkerheten nok er litt bedre inne i vindmøllertårnene, der heisstolen er innelukket og hvor heisen / liften, går side om side med evakueringsstige / trapp.

Kjært barn har mange navn, enten man vil ha et beskrivende navn, eller er forkortelsekåte: Turbine Service Lifts – TSL, Vindmøllertårnheiser – VMTH, Vindmøllertårnlifter – VMTL, Taljeheiser – TH, eller min (og «foreningen mot orddeling» sin) favoritt: Vindmøllertårnheisersomeravensåenkelutformingatdekansjehellermåkalleslifterellertaljeheiser – VMTHSEAE-SEUADKHMKLETH

Avanti Service Lift – føringswire

Wilfredo og Alfredo

Tekst og bilde: Geir Løkke

Redaksjonen møtte de to Uniheis-ansatte filippinerne på anlegget i Grenseveien 86. Der jobber de i sammen med klubbleder'n i Uni, Eivind S. Solsvik på en duplex panorama.

Det er snakk om midlertidig ansettelse i 1 år, da utlendingsloven setter 1 år som grense for arbeidstillatelsen for folk som ikke kommer fra EØS-området. Etter det må man søke igjen.

De har begge jobba med Mitsubishi-heiser den tid de har jobba med heis. Wilfredo kom til Norge i forrige måned og har jobba med heis i 14 år. Først 2 år i hjemlandet, så 7 år i Singapore og 6 år i Saudi-Arabia. Alfredo kom til Norge i november i fjor og har 2 år med heisarbeid på Filippinene og 9 år i Saudi-Arabia bak seg.

Filippinene har en befolkning på 96 millioner. Av denne befolkningen er ca 8 millioner på arbeid i andre land. Alfredo mente at ca. 5–10 % av disse jobber med heis!

Det første de sa, på spørsmål om hva som var de største forskjellene her i Norge i forhold til deres tid i Saudi-Arabia, var at det var mer orden på byggeplassen de nå var på og at man er mer disiplinert i Norge. Videre så var lønna mye bedre her. De går på «hjelper 2»-lønn.

Men høyden på de norske bygga var de ikke veldig imponert over. Bygga de hadde jobba på i Saudi-Arabia var som regel på ca. 30 etasjer.

I Saudi-Arabia var grunnlønna ca 3.000,- kr i måneden. I tillegg kom

overtidsbetaling. Arbeidstida var, som de selv valgte å ordlegge seg – MINST 10 timer dagen. I tillegg fikk de overtidstillegg for de timene de jobbet over de 10. Med overtida kom de opp i ca 9.000,- kr i måneden før skatt, noe det ikke er noe av i Saudi-Arabia. I tillegg var det «all included» når det gjaldt husvær, mat, strøm, reise m.m.

Fredag er helligdag i Saudi-Arabia. I den forbindelse var arbeidsdagen torsdag og fredag bare på 8 timer. De hadde 1 time spisepause om dagen.

Hjemme på Filippinene har de begge koner. I tillegg har Wilfredo et barn. Her er den store bakdelen med jobbing «utaskjærs». Hovedsakelig har de jobba 11 måneder i året, i strekk, for så å ha en måned ferie hjemme.

På Filippinene er arbeidsdagen 8 timer, grunnlønna ca 2.500,- kr., spisepause 1 time og mindre overtid. Skatten som dekker sosiale rettigheter er på ca 600,- kr. Denne skatten må de ordne opp i en gang i året, også om de jobber i utlandet. Her i Norge betaler Wilfredo og Alfredo ca. 45 prosent skatt. Pensjonsalderen på Filippinene er 60 år.

De var godt fornøyd med forholdene i Norge, det lille de har sett, og det virket som at de kunne tenke seg ansettelse i Norge i mer enn 1 år. Wilfredo og Alfredo har nå begge organisert seg i HMF.

Hvorfor slutter så mange på yrkesfaglig utdanning?

Dag Thoresen

Nylig har det kommet en Norsk offentlig utredning om yrkesfaglig utdanning, det såkalte Karlsen-utvalget. Utvalget har blant annet kommet med forklaringer på hvorfor det er så mange yrkesskoleelever som slutter underveis på utdanninga, og hva som skal gjøres med dette. Kanskje 3 av utvalgets 16 medlemmer er fagarbeidere.

Utvalget har dessverre konkludert med at løsningen er mer teoriundervisning for de allerede skoletrøtte elevene. Det betyr at det blir færre praksistimer, fordi det er viktigere at alle som fullfører videregående skole skal kunne begynne rett på universitet og høyskoler (dvs. få generell studiekompetanse)

Dette er etter min mening skivebom. Problemet i dag, og helt siden reform – 94, har vært at yrkesskolen blir mer og mer teoretisk, med mer allmenne fag og færre undervisningstimer som rettes inn på å bli fagarbeider. Derfor er det mange umotiverte og skoleleie elever som faller ifra.

Et annet stort problem for yrkesfaglige utdanninger er at det blir færre prak-

tiske undervisningstimer som lærer elevene det konkrete faget de skal få fagbrev i. Dette kan, som i gullsmedfaget, føre til at fagarbeidere må hentes fra utlandet. Hvis vi svekker den særegne fagopplæringen vil vi ikke lenger ha noen konkurransefortrinn framfor utenlandske arbeidere, og dermed bli utkonkurrert av ufaglærte fra andre EØS – land når yrkeskvalifikasjonsdirektivet blir tatt aktivt i bruk. Det er nok av både praktisk og teoretisk kunnskap som bør tilføres fagarbeidere lenge før studieforberedende teorifag bør gjøre sitt inntog på yrkesskolen.

Dessverre har også EL og IT forbundet bomma på hele målskiva, og ønsker mer teori på yrkesskolen i sitt høringssvar. Noen i ledelsen tror visst at yrkesskolen kan få generell studiekompetanse uten flere teorifag. Men i dag har yrkesfagelever 476 timer teori, allmennfag elevene har 1515 timer teori, pluss 840 timer studiespesialisering. I tillegg har Stortinget sluttet seg til å stramme inn kravene til generell studiekompetanse under behandling av stortingsmelding 30 (2003–2004). Det er mulig at det er mye surr på allmennfag, men tror forbundsledelsen at alle elevene bare sitter og peller seg i nesa?

Jeg mener det er riktig at vi fortsetter å kreve anerkjennelse for våre fagkunnskaper gjennom å beholde «Y-veien». Dette er en mulighet for personer med fagbrev å komme inn på fagskole uten generell studiekompetanse.

Som fagforbund for fagarbeidere og deres barn, må vi kreve en enda mer fag- og praktisk-rettet yrkesskole. Hvis de elevene som er minst motiverte kan få bare de nødvendige fagtimene, og mer yrkesretta praksistimer, så ville helt sikkert færre falle fra. Så kan de som ønsker å studere videre ta nødvendige allmenne fag som valgfag/påbygningsår. Som fagforbund bør vi ikke akseptere Karlsen-utvalgets konklusjon om at «...forslaget (om generell studiekompetanse) vil kunne bidra til å øke statusen til fag- og yrkesopplæringen». Dette er en tenkning der menneskets verdi øker med antall år på universitet eller høyskole – typisk klassetenkning! Vi bør prioritere en styrking av fagbrevet på fagbrevets egne premisser og å gjøre yrkesutdanningen tilgjengelig for flest mulig – ikke bare være et springbrett for ingeniører og professorer.

Mer penger til Arbeidstilsynet – mot sosial dumping

Statsråd Dag Terje Andersen i Arbeids- og inkluderingsdepartementet har opplyst at myndighetene vil følge nøye med på at de etablerte spillereglene for helse, miljø og sikkerhet etterlevs i disse nedgangstider. I den forbindelse har Arbeidstilsynet blitt tildelt 5 millioner kroner ekstra som ledd i tiltakspakken mot nedgangskonjunkturen, og som er øremerket etatens oppfølging av sosial dumping. I tillegg kommer de 10 millioner kronene Arbeidstilsynet allerede er styrket med, til samme formål, gjennom det ordinære budsjettet i 2009.

YS støtter fagforeninger i USA

Artikkelen er saksa fra YS' hjemmeside

Amerikanske fagorganiserte blir fortsatt sterkt motarbeidet. YS mener Norge må minne amerikanske myndigheter om retten til å være fagorganisert.

På møtet i TUACs økonomikomiteé i Paris 11. mars redegjorde den største, amerikanske arbeidstakerorganisasjonen AFL-CIO for Employee Free Choice Act, som nylig ble introdusert for den amerikanske kongressen.

The Employee Free Choice Act går i korthet ut på at amerikanske arbeidstakere endelig skal få rett til å organisere seg fritt og kreve tariffavtale. Amerikansk arbeidslivslovgivning er så

svak når det gjelder arbeidstakernes rettigheter, at det er ytterst vanskelig å etablere levedyktige fagforeninger.

– AFL-CIO-representantene som møtte i TUAC kunne fortelle at arbeidsgiverne iverksetter de mest utrolige tiltak for å hindre fagorganisering. De leier inn reklamebyråer for å drive kampanjer mot fagorganisering overfor de ansatte. De truer ansatte som prøver å etablere fagforeninger. Og fagorganiserte blir sagt opp, forteller Dag Bjørnar Jonsrud, YS' representant i TUACs økonomikomiteé, fra Paris.

– YS kommer til å ta dette opp med den norske regjeringen. Norge må presse på i samtaler med amerikanske myndigheter og understreke betydningen av retten til å være fagorganisert og etablere tariffavtaler, sier Jonsrud.

YS mener en lovendring i USA også vil kunne få positive ringvirkninger for arbeidstakere i amerikanske selskaper – både i Norge og i andre deler av verden.

– Amerikanske fagforeningskollegaer må gå fra dør til dør blant de ansatte for å sikre seg underskrifter på at de vil melde seg inn og støtte et krav om tariffavtale. Deretter må samtlige ansatte i bedriften stemme over om de ønsker en slik tariffavtale, forklarer Jonsrud.

YS gav under møtet i TUACs økonomikomiteé uttrykk for støtte til AFL-CIO og deres kamp for å få endret amerikansk arbeidslivslovgivning til beste for amerikanske arbeidstakere.

Overtid gjør deg dum

Redaksjonen

Mennesker som jobber mye overtid scorer dårligere på intelligenstester enn dem som ikke jobber overtid.

Det hevder forskere ved det finske arbeidsmiljøinstituttet og University College i London i en studie publisert i legetidsskriftet American Journal of Epidemiology, i følge bt.no.

Svekker konsentrasjonen

Arbeidspsykolog Einar B. Baldrsson forklarer til den danske avisen Urban at overtidarbeid går ut over både konsentrasjon og menneskers evne til å formulere meningsfulle setninger.

– For de fleste holder det å jobbe overtid noen dager etter hverandre, så setter virkningen inn. Man blir «dummere» både på jobben og privat. Overbelaster du deg over kort tid, tar det kort tid å komme opp på samme nivå. Men

skjer det over lang tid, tar det en tilsvarende periode med hvile før man er i vigør igjen, sier han.

Ingen supermennesker

Baldrsson avviser at det finnes supermennesker som er skapt til å jobbe 70-100 timer i uken uten at det går ut over intelligensen.

Tilsynsleder Kåre Askvik i Arbeidstilsynet på Vestlandet sier til Bergens Tidende at han ikke har hørt før at mye overtid går ut over folks IQ, men tilsynslederen er ikke i tvil om at mye jobbing har konsekvenser blant annet for aktsomheten.

– De grensene som er satt for maksimal overtid, er ikke satt helt tilfeldig, sier Askvik.

Hjelper barnehagebarna i Gaza tilbake til hverdagslivet

Ingrid K. Lund, Redd Barna

Den nye dukken fra Redd Barna har fått Jenin (5) til å begynne å smile igjen. Hun er ett av barnehagebarna i Gaza som nå får psykososial hjelp av Redd Barna for å bearbeide traumene fra krigen.

Mer enn to måneder etter at den voldelige konflikten fikk livet i Gaza til å bryte sammen, har barna på Gazastripen fremdeles et akutt behov for psykososial støtte for å bearbeide traumene og dramatiske opplevelser fra krigen og komme i gang med dagliglivet igjen.

Derfor har Redd Barna startet et tre måneder langt prosjekt i ti barnehager i Beit Hanoun, Beit Lahia og Jabalia. Disse områdene nord i Gaza ble ekstra hardt rammet under bombingene. Poenget med prosjektet er å sikre at flere barn

får barnehageplass og at barnehagene får høyere kvalitet på tilbudet.

Best mulig barnehage til flest mulig

For å sikre at flest mulig barn skal få mulighet til å gå i barnehagen, jobber Redd Barna med å sikre at alle barnehagene har nok både førskolelærere og ufaglærte ansatt. Organisasjonen har satt i gang ettermiddagsskift i flere av barnehagene slik at barn som fikk sine barnehager ødelagt i bombingene også skal få et tilbud.

Redd Barna holder også kurs for å gjøre førskolelærerne og de andre barnehageansatte bedre i stand til å hjelpe barna med å takle redslene og traumene fra krigen. De ansatte får råd og opplæring i hvordan de best kan hjelpe barna med å håndtere følelsesmessige og psykiske

problemer. Blant annet får de trening i å arrangere aktiviteter som gir barna rekreasjon og avkobling på en god måte.

Leker og opplæring

Alle barnehagene har også fått pakker med leker og annet nødvendig materiell fra Redd Barna. I tillegg hjelper organisasjonen til med å restaurere de av barnehagene som kun har fått mindre ødeleggelser under krigen. Knuste glassruter er blitt erstattet med midlertidig plastikk for å holde kulden ute. Og i de to barnehagene der vanntankene var blitt ødelagt, er nye vanntanker nå på plass.

I tillegg inviterer Redd Barna foreldrene til barnehagebarna på informasjonsmøter to ganger i uken. Der får foreldrene gode råd til hvordan de best skal håndtere barna sine og hjelpe dem gjennom problemene.

Også de større barna har behov for psykososial hjelp for å komme over krigens traumer. Ahed (15) plukker en appelsin fra farens åker i Beit Hanoun, Nord Gaza. Han er tilbake på skolen, men har siden krigen slitt med en livsveildelse. FOTO: Redd Barna/Jon Bugge

Hjelp oss å hjelpe barna i Gaza!

Situasjonen er nå kritisk for mange barn i Gaza, som opplever vold, redsel og stor usikkerhet. Det haster å få ut nødhjelpen og sikre barnas beskyttelse!

Din støtte vil gjøre denne livsviktige jobben lettere for oss. Barna blir hardest rammet i enhver krig. Allerede før Israels angrep, var 50 000 barn i Gaza underernærte. Matmangelen blir stadig større. Og titusener av barn i Gaza by får bare tilgang på rent vann noen få timer én gang i uken. Strømforsyningen og helsesystemet har brutt sammen. Mange barn viser også tydelige tegn på traumer og psykisk stress.

Det haster å få ut nødhjelpen! Redd Barna deler ut pakker med mat til barnefamilier på Gazastripen. Vi står også klar til å starte opp trygge lekeplasser der barna kan bearbeide traumer og dramatiske inntrykk fra krigen.

Støtt barna i Gaza!

- via din nettbank eller giro:
Bruk kontonummer 8200 01 05453 (DnB NOR)
- via vår givertelefon:
820 44 789 (gaven belastes din telefonregning med 200 kroner pr gang)
- via nettet (visa – mastercard – payex)
www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=10806

En dukke til Jenin

Så langt har 1355 barn fått nyte godt av barnehageprosjektet. Og ytterligere 1744 barn har fått leker og hjelp til rekreasjon fra Redd Barna. Fem år gamle Jenin er ett av barna som nyter godt av Redd Barnas barnehageprogram.

Den lille jenta er oppkalt etter flyktningleiren på Vestbredden som ble beleiret av israelske styrker i 2002. Jenin bor sammen med foreldrene, en bror og to søstre i Beit Hanoun nord på Gaza. Nå er hun tilbake i barnehagen, men de dramatiske opplevelsene under krigen har satt tydelige spor.

– Da flyene angrep, pleide jeg å løpe til rommet til mamma og pappa. Mange netter sov jeg i sengen til mamma og pappa. Og jeg gråt hele tiden, forteller hun.

Barnehagen til Jenin er en av ti som mottar hjelp fra Redd Barna. For barna betyr det at de blant annet får nye dukker og andre leker. Jenin synes det er ekstra gøy å leke med de nye dukkene. Favorittdukken har hun gitt navnet Fulla, og den har hun med seg overalt hvor hun går.

– Jeg er så glad i dukkene. Etter at vi fikk alle lekene, er det blitt mye bedre å være i barnehagen. Nå har vi mye mer å gjøre der enn bare å tegne og leke med huskene. Jeg elsker Fulla. Jeg får lov til å ta med meg dukken hjem, sier hun og smiler bredt.

Jenin (5) har med seg den nye dukken sin overalt. Dukken og oppfølgingen i barnehagen har fått Jenin til å begynne å smile igjen. FOTO: Redd Barna/Osama Damo

Her leker Jenin (til venstre) med Bassam på minikarusellen i barnehagen i Beit Hanoun nord på Gaza. De ansatte i barnehagen får nå opplæring av Redd Barna i å hjelpe barna med å bearbeide traumene fra krigen. FOTO: Redd Barna/Osama Damo

Tor Sundy skreiv en artikkel i sommernummeret av Heismontøren 2007 om Brannheis. Det er nå på tide med en oppfrisking og et dypere studie av «fenomenet». Her er en artikkel, sakset fra «Brannmannen» (Oslo brannkorpsforenings medlemsblad). Den gir en nærmere spesifisering av krava som settes for å kalle det en heis for Brannheis. Siden Brannheis-begrepet tydeligvis sitter litt løst i følge både Tor og forfatteren av følgende artikkel, er det lurt at vi som setter de opp kan forsikre oss om at heisa ikke blir feil merka.

EU-standard: Brannheis

Lars Brenden

Begrepet brannheis kom i REN veiledning til plan- og bygningsloven i 1997. Da var kravet at bygg over 8 etasjer skulle ha brannheis. I veiledningen ble det angitt en del krav, men dette var ingen standard som heisene ble godkjent etter. I 2002 kom den meget omfattende og strenge EU-standard brannheis. I dag er det kanskje bare 4-5 heiser i hele landet som oppfyller EU-standard.

Dette er kravet som sto i REN veiledning fra 1997:

Brannheis

I bygninger som er høyere enn brannvesenets stiger kan nå, vil det ofte være en håpløs oppgave for røykdykkere å kunne gjøre innsats i de øverste etasjene, med mindre adkomsten tilrettelegges. Derfor må bygninger med mer enn 8 etasjer ha brannheis slik at brannvesenet skal kunne transportere nødvendig slokkeutstyr. Brannheis skal dermed sikre at brannvesenets innsats kan skje raskt også i høye bygninger.

Brannheis må utføres slik at den ikke bidrar til rask brann- og røykspredning. Heissjakten må utføres som egen branncelle og være røykventilert. Brannheisen må kun ha dør mot trapperom eller mot sluse som utføres som egen branncelle. En brannheis skal fungere under slokkearbeidet og må derfor ha strømforsyning som er beskyttet mot brann i minimum 60 min. etter brannutbrudd. For å lette bruken må brannheisen ha nødlys og være tydelig merket. Maskinrom bør ligge på toppen av bygningen. Ved brannalarm bør heisen gå til utgangsplanet. Betjeningspanel bør være plassert på utgangsplanet, merket

i henhold til NS4054 Farger for merking, og NS4210 Varselfarger og varselskilt og ha tekst «Brannheis».

EU-standard

EU-standard EN 81-72 heter på engelsk Firefighters lift og er oversatt til norsk som brannheis. Heiser som oppfyller standarden kan bruke eget

piktogram som en garanti. Dessverre har piktogrammet blitt brukt feilaktig på heiser som på lagt nær oppfyller standarden. En brannheis, ifølge EU-standard, skal være utformet for å fungere så lenge det er praktisk mulig når det er brann i del av en bygning. Heisen skal også kunne brukes som vanlig passasjerheis når det ikke er

Dette er noen av kravene til installasjoner i en brannheis:

- alle elektriske kontrollsystemer skal fortsatt fungere opp til to timer i en temperatur fra 0 til 65 grader.
- elektriske komponenter som inne i heissjakt eller på heisstol, innenfor 1 meter fra heisdør, skal være beskyttet fra dryppende og sprutende vann eller forsynt med vanntett beskyttelse.
- Alt elektrisk utstyr som er plassert mindre enn 1 meter over heissjaktens gulv, skal være beskyttet mot vann.
- Utstyr i maskinrom på utsiden av heissjakt skal være beskyttet mot driftsproblem forårsaket av vann.
- Tiltak skal gjøres for å forhindre at vannnivået i bunn av heissjakt ikke kommer i kontakt med utstyr som kan forårsake driftsproblem med heisen.
- Det skal være to uavhengige strømforsyninger til brannheisen.
- Det skal være toveiskommunikasjon mellom heisstol og det nivået hvor brannvesenet oppholder seg (vanligvis lobby).
- En nødutgang skal være i taket på heisstol.
- Redning fra utsiden av heisstol:
- Montert stige, bærbar stige, taustige eller sikkerhetstausystemer kan brukes.
- Redning fra innsiden av heisstol:
- Tilgang skal sikres for å oppnå full åpning på nødluke fra innsiden av heisstolen.
- Kontrollsystem:
- En bryter til brannheisen for brannmannskapene skal være lokalisert i lobby. Bryter skal være merket med piktogram.

I tillegg kommer en rekke krav til betjeningsfunksjoner når brannpersonell skal benytte heisen med sin nøkkel. Blant annet gjelder det krav om at dørene kun skal kunne åpnes ved at man holder på døråpningsknappen. Det skal sikre at dørene går igjen umiddelbart hvis det er røyk i etasjen.

I siste utgave av teknisk forskrift er EU-standard innført og først nå ser man at kravene begynner å slå inn

Firefighters lift piktogram

brann. Selv om en brannheis er utstyrt med sikkerhetsanordninger for at den skal kunne fungere ved brann, kan heisen slutte å fungere med brannfolk inne i heisen. Det er derfor viktig at heisstolen har utgang slik at brannfolkene selv eller andre kan redde dem. Det kan være flere måter for å oppnå dette, heter det i standarden.

Kravene til en brannheis er meget omfattende både med hensyn til utførelse av heisstol, installasjoner i heissjakt, automatisk operasjon av heis før brannvesenets ankomst, kjøring av heis og ikke minst det bygningstekniske rundt heisen. Heissjakt skal oppføres som egen branncelle med sluse foran heisdør. Hvis det er flere heiser i samme lobby skal alle heisene være omfattet av sluse.

Dyr løsning

En brannheis kan heisteknisk koste 50 prosent mer. Men de store merkostnadene ligger på de bygningstekniske tiltakene og plassbehov. Det fordyrer

voldsomt sammenlignet med en ordinær heis. Da er det kanskje ikke overraskende at det benyttes kompensierende tiltak for å unngå å bygge brannheis. Men hva er godt nok som kompensierende tiltak? Er bare fullsprinkling av bygget tilstrekkelig?

Daglig leder av BMA Heisteknisk Rådgivning, Øystein Ueland er opptatt av at brannvesenet skal kjenne til forskjellene mellom det gamle begrepet «brannheis» og EU-standardens krav.

– Tidligere var det opp til den enkelte heisleverandør å definere løsningene til brannheis. Løsningene var mange ganger avhengig av produsentlandenes krav. Noen steder har man kalt heisen en brannmannsheis hvis den har hatt nøkkelstyring. Og mange steder har man feilaktig merket heisene med EU-standardens piktogram uvitende om disse kravene, sier Ueland. Ueland stiller spørsmål om det er hensiktsmessig med brannheis overalt og han spør om det er riktig at en heis alltid skal forbli «død» etter at alarmanlegg har blitt aktivert. – Kravene til brannheis gjør at dette er en veldig kostbar og plasskrevende løsning. Kanskje man bør tenke helt annerledes ved å seksjonere bygget vertikalt og ha en vanlig heis i hver ende slik at man kan evakuere horisontalt og la en heis fortsatt fungere?

– Så er spørsmålet er hvorfor ikke brannvesenet kan benytte heiser til transport av utstyr så fremt man vet at brannen ikke truer heisen eller maskinrom? Man

kan selvfølgelig koble vekk alarmsignalet på brannalarmanlegget og starte heisen igjen, men da må man ha fullstendig visshet om at alle er evakuert. Dessverre åpner ikke EU-standard 81-73 Opptreden ved heis, for dette i dag, men man kan tenke seg at heisfunksjonen koblet til alarmanlegg bør ha selektive signaler som gjør dette mulig. Ueland er også opptatt av at konsulentbransjen gir veldig motstridende meldinger i forhold til røykventilering av heissjakt. – Røykventilering av heissjakter har tradisjonelt vært moderat undertrykk gjennom luke i toppen eller avtrekksvifte. Men dette er ikke nok til å fjerne større mengder røyk som trenger inn i sjakten. Her burde kravet vært at en heissjakt er trykksatt med et konstant overtrykk. – Men også brannvesenet bør være mer på banen og komme med innspill til heisbransjen. Er brannheiser en absolutt nødvendighet for å sikre tilgjengelighet i bygget for innsatsmannskaper eller bør man tenke alternativt med selektiv kjøring av vanlige heiser, spør Ueland.

I Statens Bygningstekniske etat sier senioringeniør Søren Tybring Haug dette om dagens krav: – I 2002 ble EU-standard gjeldende som krav. Standarden sier ikke noe om høyden på bygget, men i veiledningsteksten til forskriftene finner man kravet når bygget er over 8 etasjer. Dette er imidlertid ikke noe absolutt krav, men det er lite tenkelig at det finnes andre løsninger som kan kompensere for kravet, sier Tybring Haug.

HMF ønsker alle en god 1. Mai, og oppfordrer alle medlemmer m/følge til å slutte opp om arrangementer rundt om i landet, og HMFs arrangementer især, der de finner sted.

PATERNOSTERHEIS

Foto: Sidsel Hvaal

Dan Terje Rønning

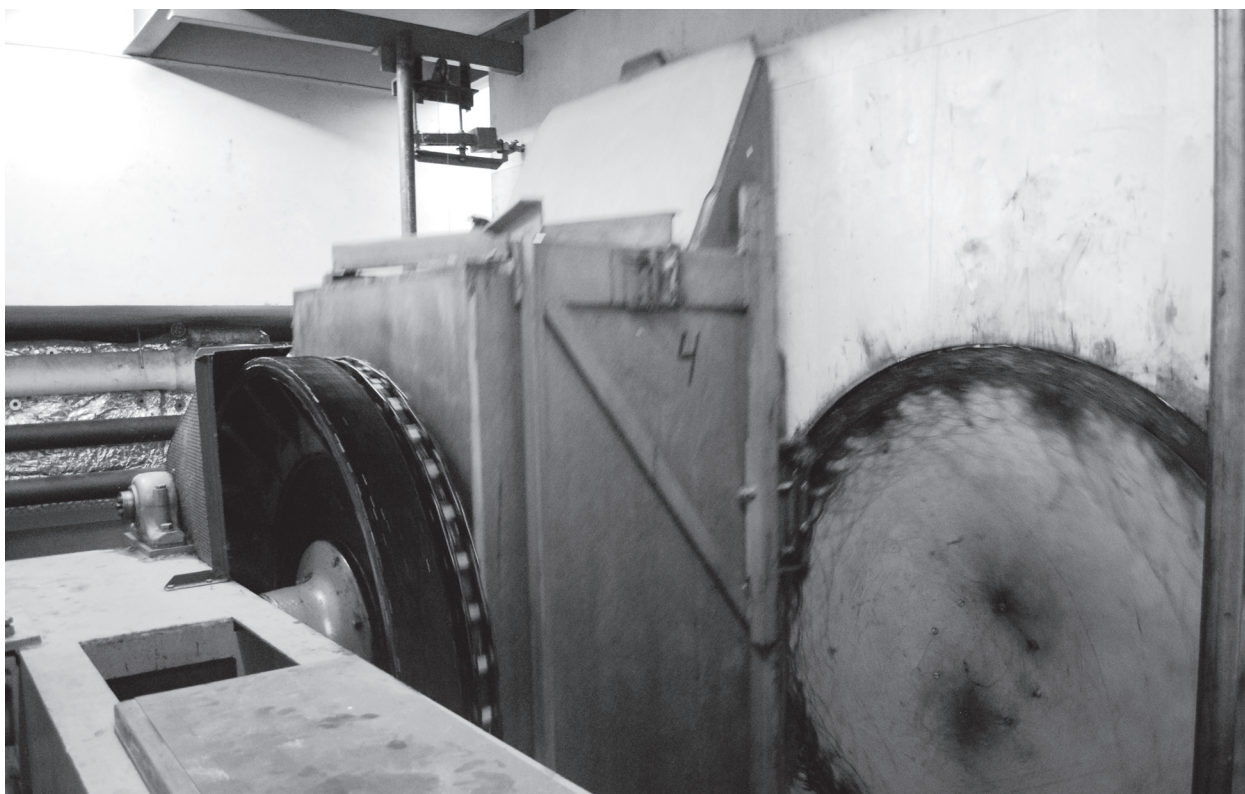
Siden 1900 har Paternosterheisen vært et viktig transportmiddel for tung persontrafikk mellom etasjene. Oppfinnelsen og utbredelsen kom omtrent på samme tid som rulletrappa. Paternosteren ble bare montert i kontorbygg og ikke i eksempelvis varehus, jernbanestasjoner og fabrikker. Heistypen ble oppfunnet i England i 1884, men har etter hvert forsvunnet de fleste steder. Den ble forbudt i Tyskland utover museal bruk og i Norge er paternosterheis kun tillatt brukt i lukkede bygg med adgangskontroll og instruksjon av brukere.

I Oslo har vi, så vidt jeg kjenner til, hatt flere Paternosterheiser. Blant annet en i Sjøfartsbygningen, Aftenpostens bygg i Akersgaten, Ullevål sykehus, Landbrukets hus i Schweigaardsgate, Rikshospitalet og en i Oslo Lysverkets bygg på Solli plass. Noen bygg hadde til og med to stykker, men det totale antallet kjenner jeg ikke til.

Det er i dag kun en av disse heisene som fortsatt er i drift. Det er den i Landbrukets hus i Schweigaardsgate 34, rett ved kontoret til HMF. Denne ble ifølge papirer i maskinrommet levert i 1958 av Asea. Redaksjonen i Heismon-

tøren har vært og sett på den sjeldne, myteomspunnede og høyst interessante innretningen og kan bekrefte at det første møtet med hr. Paternoster, som på latin betyr Fadervår, forståelig nok føles litt skremmende:

Foran oss har vi to døråpninger, hvorav den ene heiskupeen går oppover og den andre går nedover. Det føles derfor som den går mye fortere enn de 0,3 m/s som den er oppgitt til å gå. Av og påstigning kan føles litt ubehagelig for alle som er vant til at heisen står helt i ro i etasjen. For å gjøre det litt lettere, så er det montert to håndtak i

Heiskupe på vei ned igjen, sett på toppen av sjakt / i maskinrommet – baksiden av maskinen.

hver kupé, samt to i hver etasje. Hver kupé tar høyst to personer, og det er dobbelt så mange kupeer som etasjer, pluss to, en i toppen og en i bunnen. På toppen, inne i maskinrommet, møter vi en forholdsvis stor heismaskin, og vi kan se hvordan heiskupeene blir løftet over fra den ene sjakta over i den andre før de starter på turen nedover.

I motsetning til det veldig mange tror, så blir man ikke snudd på hodet når den kommer på toppen, men man kan fint bli med rundt dersom en bommer på avstigningen i øverste etasje. Man står inne i kupeen, det blir mørkt, og så er det et voldsomt spektakkel idet man passerer toppen. Knirke og bankelyder samt duren fra motoren, gjør at du lurer på hvor du er på vei. Men så, noen sekunder etter så kommer den andre døren til syne igjen. Noen har uttalt i diverse forum på internett at denne opplevelsen er som å bli født på ny.

Sikkerhet

Det er helt åpenbart at alle varselskiltene og stoppknappene i hver etasje er der av en grunn. Paternosteren kan virke skummel for vanlige folk, og det er kanskje greit å begrense bruken slik

det er gjort i Norge. I Danmark er det flere som hevder å ha kjørt heistypen i bygg som er åpne for allmennheten, men undertegnede har ikke fått bekreftet om dette kan være tilfelle.

Når det gjelder sikkerheten, så sier det jo litt at bruken er såpass strengt regulert. Det sitter klemkontakter på terskel og over døråpningene, slik at turen skal bli så trygg som mulig. Samtidig kan redaktøren i Heismontøren bekrefte at heisen stopper dersom du kommer nær veggen oppe eller nede i mørket. Det er til tross for dette, og til tross for det lave antallet paternosterheiser, rapportert om veldig mange ulykker med heistypen. Den som gikk på Ullevål sykehus ble stengt etter en ulykke for noen år tilbake, og det er kjent at det har vært flere ulykker med dødelig utgang tilbake i tid. Ulykker i oppstarten ble ofte forklart med konstruksjonsfeil, men det er helt klart at det kreves større aktsomhet av brukeren sett i forhold til andre heistyper.

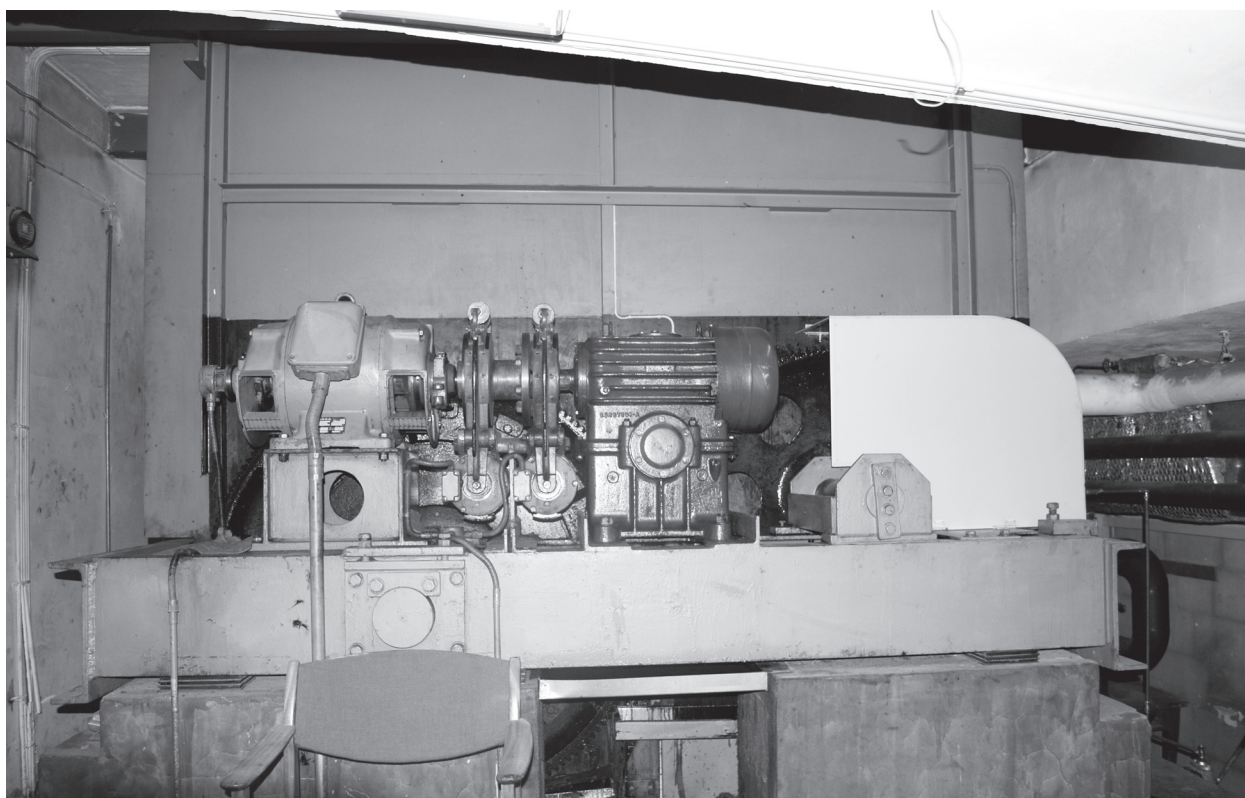
Paternosterheisen er nær ved å bli historie, men jeg vil tro at vi HMF kan spille en viktig rolle når det gjelder å bevare denne og andre gamle, spesielle heiser.

Hopp inn!

Undertegnede tar gjerne imot innspill fra dere der ute, dersom noen vet om en Paternoster som er i drift et eller annet sted i landet. I neste utgave skal vi se litt på Oslos eldste heis.

Video av Norges siste Paternoster kan sees her: <http://www.youtube.com/heismontorene>

Maskinen.

Aktiviteter i Oslo

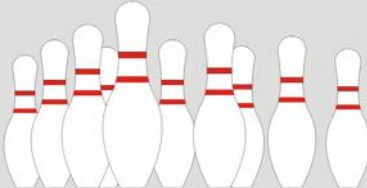

Det vil bli startet paintball-lag for alle ansatte i heisbedrifter. Målet med å spille paintball er å ha det morsomt, sosialt og stille lag. Om det vises nok interesse vil vi prøve å reise på turnering, arrangeringer med overnatting og kanskje t.o.m. en paintball-turnering for heisbedrifter.

For mer info kontakt:
Sondre tlf: 415 632 39
E-post: sondre_trial@hotmail.com

Bowling

og sosialt samvær for
HMF-pensjonister
hver mandag
kl. 11.00

på Veitvetsenteret i Oslo
Spørsmål?
Kontakt Jan, tlf: 64 93 24 81

Aktiviteter i Østfold

SVØMMING

hver torsdag kl. 19.00
for HMF-medlemmer

Kongstenhallen
i Fredrikstad

Svømming, badstue,
prat og kaffe i kantine

Ved spørsmål:
Hans Henrik Staaf 951 91 553

INNEBANDY

hver onsdag kl. 15.30
for HMF-medlemmer

Kråkerøy
Ungdomsskole
- Fredrikstad

Ta med
innebandykølle

Ved spørsmål:
Hans Henrik Staaf 951 91 553

Heismuseum ved HBU

Kari-Anne Bye Aarup

Det har kommet initiativ fra bransjen om at HBU skal opprette et heismuseum ved Senteret.

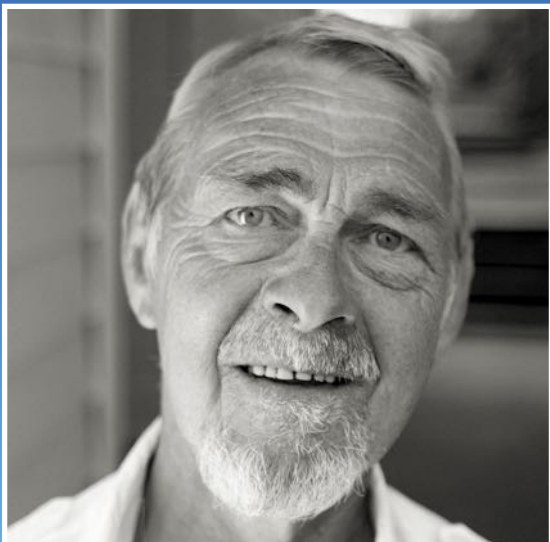
Gammelt utstyr forsvinner i ombygninger eller rives ut for å erstattes med nye typegodkjente løsninger, og vi ønsker å dokumentere og bevare noe. Vi snakker ikke bare om eldgammelt utstyr, men ønsker også å vise utviklingen i faget vårt gjennom vel 100 år.

Eksempler

- Heisdeler fra forskjellige tidsaldre
- Utstyr og verktøy
- Temaer som illustreres, for eksempel regelverk- heiskontroll etc.
- Tidslinje hvor vi plasserer løsninger/teknologi og firmaer/organisasjoner

Vi ser ikke for oss hele heiser eller store heismaskiner, men mindre heisdeler og bilder med tilhørende tekst. Og vi håper at bransjen kan være med å bidra med ideer, bilder og utstyr til heismuseet vårt slik at vi får bevart noe av historien i faget vårt.

Kontakt HBU v/Kari-Anne 22793510 eller Herman Linde 91180705/HMF om du har utstyr og ideer.

fra **SJAKTA**

Navn: Hjalmar Martin Vestheim

Alder: 65 år

Stilling: Heismontør

Klubb: Stahl i Bergen

Bosted: Frekhaug, nord for Bergen

En av kjernesakene i Reber- og Stahl-klubben har vært å få til en alternering mellom montasje og service for å kunne opprettholde bredden i faget. Noe de to klubbene er kommet gått i gang med. Det er forholdsvis lett å få de yngre montørene til å ta en liten servicerute på si, da dette ofte er et ønske. Noe tyngre har det vært å overbevise servicegutta. En som har sett fordelene ved å montere fremfor å gå på service er den 65 år gamle Stahlmontøren Hjalmar Vestheim. Han valgte for ti år siden å returnere til montasje til fordel for en servicerute i Bergen sentrum. Heismontøren får en prat med ham mens han sitter og venter på en ferge et sted i Sogn. Han er på vei til Ålesund for å gjøre noen siste justeringer på en heis han har montert ombord i et skip som står klar til avreise. Skipet skal til Edinburgh i Skottland, og blir han ikke ferdig så må han følge med.

Av Tor Erik Lundberg

Hvor lenge har du jobbet i faget?

Jeg har jobbet i faget siden 1961, da jeg begynte i Stahl. I 1981 begynte jeg som elektriker i Nordsjøen for oljeselskapet Mobil. I 1986, etter at min kone døde og jeg fikk aleneomsorg for mine to barn, gikk jeg tilbake til Stahl.

Du er 65 år, har du ikke tenkt til å ta ut AFP?

Jeg går med tanker om det...

Du har gått fra service til montasje. Hva er grunnen til dette?

Jeg hadde en sevicerute i Bergen sentrum i ca 15 år, men syntes det ble for komplisert etter hvert. Blant annet på grunn av dårlig parkeringsmuligheter i byen, med kun kortidsparkeringer. Man ble mer opptatt av å tenke på når parkeringsavgiften gikk ut enn reparasjonen og servicen man utførte. Det ble også mye kjøring og stress for å komme seg fra A til B. Servicetider har gått ned også, noe som gjør at man får mindre tid til å gjøre den jobben man skal.

Er det ikke mer behagelig å drive med service og reparasjon når man er passert seksti?

Jeg synes det er mindre stress å være på montasje, så jeg hadde selv et ønske om å gå tilbake til montasje. Jeg trives godt i jobben og gleder meg til å gå på jobb hver dag.

Hva monterer du?

Jeg jobber kun med nymontasje på skip som har offshoreanlegg. Da er det ofte heiser med en løftehøyde på 8 til 9 etg. Ved montering av heiser i skip tar man av toppen på sjakten og løfter inn føringer og stol som man monterer ferdig på land på forhånd. På skip har man alltid kraner tilgjengelig, så man får god hjelp til sjauing. Stahl bruker kun Kins-styringer på skip, så det er enkelt å henge med. Det kan være en utfordring for mange eldre å henge med på dagens utvikling innen elektroniske styringer.

Blir ikke dette en motsatt problemstilling av hva mange unge montører sliter med?

De unge ringer meg når de har problemer med relestyringer. Selv stresser jeg litt med alle elektronikkstyringene. Vi har alt fra Orona- og nye Schindlerstyringer.

Kan du anbefale andre «servicemontører» å prøve seg på montasje igjen?

Det er noe jeg ville anbefale alle. Men dette er noe hver enkelt må tenke ut selv. Jeg vet jo om mange som ikke kunne tenke seg å begynne å montere igjen. Men fordelene er at man får mulighet til å holde begge fagområdene vedlike. Jeg vet med meg selv at det var tungt å komme tilbake til faget etter å ha vært ute i fem år.

Synes du foreninga burde jobbet mer med å få til en rotasjon mellom service og montasje?

Ja, absolutt. Det er helt nødvendig etter min mening for ikke å få A- og B-montører.

Har du selv hvert aktiv i foreninga?

Ja, jeg har vært formann i HMF Bergen og klubbformann i Stahl. Dessuten har jeg både vært verneombud og hovedverneombud i Stahl.

Hva bedriver du tiden med når du ikke skruer heis?

Båt. Jeg har en 29 fot cabincruiser som jeg tar mange lange og korte turer med. Jeg har bl.a. vært i Tromsø med båten.

Hvor havner Brann på tabellen i år?

Jeg er ikke så veldig fotballinteressert, men tror de havner midt på tabellen.

Verv i Heismontørenes Fagforening per 02.04.09

Styret

Verv	Periode	Navn	Telefon privat	Mobiltlf	E-post
Leder	08–10	Rune Larsen	67 56 1452	951 91 555	rune.larsen@heis.no
Nestleder	07–09	Espen Milli	21 92 13 02	902 07 501	espen.milli@chello.no
Nestleder	08–10	Dag Thoresen	69 30 83 44	971 80 520	dag.thoresen@broadpark.no
Sekretær	08–09	Vidar Holm	63 879 793	970 62 663	vidar.holm@heis.no
Nestleder/studieleder	07–09	Per Arne Jensen Salo	22 68 99 47	918 53 408	per.arne.salo@heis.no
Kasserer	07–09	Michael Berggren		481 00 112	kasserer@heis.no
1. styremedlem	08–09	Tore Hansen	56 14 05 67	915 95 397	tore.69@hotmail.com
2. styremedlem	08–10	Edmund Berget		930 45 646	eddie_kick_ass@hotmail.com
3. styremedlem	08–10	Jan Refsnes	51 66 78 04	918 72 686	janrefsn@online.no
4. styremedlem		Tor Moen	35 53 67 03	909 16 330	tor.moen@heis.no
5. styremedlem		Roar Enerly		916 34 682	roar.enerly@heis.no
6. styremedlem		Thomas Skoglund		922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
7. styremedlem		Jan-Erik Hengsle		959 86 218	jan-erik@fallskjerm.no

Ungdomsgruppe

Lærlingerepresentant	08–10	Sondre Stuve		415 63 239	sondre_trial@hotmail.com
8. styremedlem	08–10	Henrik Grude-Nielsen		997 67 658	
9. styremedlem	08–09	Daniel Nyborg		918 80 354	daniel_nyborg@hotmail.com
10. styremedlem	08–10	Vidar Nordtvedt		907 45 270	radivvidar@hotmail.com
11. styremedlem	08–09	Steffen Yttervik		932 21 959	steffen@teamstac.no
12. styremedlem	08–10	Dan Terje Rønning		905 77 667	mail@danterje.com
13. styremedlem	08–09	Kristoffer Warhuus		934 93 801	kriwar@hotmail.com

Andre oppgaver

Medl.reg.		Kjell Berntzen	22 28 3760	905 51 422	kjell.berntzen@heis.no
Akkordkontrollør	07–09	Bård Navrud		905 57 919	baardnav@hotmail.com
HMS-ansvarlig	07–09	Gaute Finstad	72 83 41 75	915 12 935	hms@heis.no
Lærlingansvarlig	07–09	David R. Andersen		480 06 131	david.andersen@heis.no
Redaktør/nettansvar	07–09	Geir Eigil Løkke	22 75 00 85	908 77 082	geir.lokke@heis.no
Sekretær		Bjørn Tore Egeberg			bjorn.tore@heis.no
Landsstyreprerentant		Terje Skog		908 77 069	terje@elogit.no

Avdelinger

Bergen	07–09	Tore Hansen	56 14 05 67	915 95 397	tore.69@hotmail.com
Drammen	08–10	Tommy Hansen		911 14 906	tommy_husaberg@hotmail.com
Hedmark/Oppland	07–09	Lasse Aga	62 53 57 70	901 51 334	laga@broadpark.no
Kristiansand	07–09	Vidar Johanson			
Møre og Romsdal	08–10	Erlend Andberg		911 51 662	erlend.a@hotmail.com
Nord-Norge	06–08	Jan Wahlgren		951 91 583	jab-wa@online.no
Oslo	08–10	Rune Larsen	67 561 452	951 91 555	rune.larsen@heis.no
Stavanger	07–09	Jan Refsnes	51 667 804	918 72 686	janrefsn@online.no
Trondheim	07–09	Edmund Berget og Vidar Nordtvedt			trondheim@heis.no
Vestfold/Telemark	07–09	Terje Haugen		917 46 885	terje.haugen@c2i.net
Østfold	07–09	Tor Erik Lundberg		951 91 560	torerl@online.no

Klubber

Otis	Hovedtill.	Thomas Skoglund		922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
Otis	Oslo	Tommy Rønning		901 11 690	tommy.ronning@otisklubben.no
Euroheis	Oslo	Frode Stokke	22 29 10 90	975 61 580	eirstokk@online.no
Kone	Norge	Roar Enerly		916 34 682	roar.enerly@heis.no
Melbye	Oslo	Steffen Yttervik		932 21 959	steffen@teamstac.no
Reber Schindler	Hovedtill.	Tor Moen	35 53 67 03	909 16 330	tor.moen@heis.no
Reber Schindler	Oslo	Ove Opheim	67 90 07 76	906 14 238	oveoph@online.no
Stahl	Oslo	Espen Milli	21 92 13 02	902 07 501	espen.milli@chello.no
Stahl	Bergen	Tore Hansen	56 14 05 67	915 95 397	tore.69@hotmail.com
Thyssen	Oslo	Jan-Erik Hengsle		959 86 218	jan-erik@fallskjerm.no
Ribe	Oslo	Bjørn Gundersen		957 98 987	bjorn.gundersen@heis.no
HK Service	Bergen	Kenneth Andberg		959 86 255	k_andberg@hotmail.com
Ing Stein Knutsen	Bergen	Yngve Larsen		992 56 725	ynglar@online.no
Heis-Tek	Bergen				
Heis-Tek	Oslo	Christian Østby		951 91 554	christian_oestby@hotmail.com
Heis-Tek	Tromsø	Tore Olsen		900 30 576	toreolsen74@yahoo.com
Uniheis	Oslo	Eivind Søreide Solsvik		982 30 870	eivind@uniheis.no
Norheis	Oslo	Morten Karlsen		952 98 605	morten@norheis.no
Access					

Avdeling

Oslo	Adresse	Tlf.kontor	Telefaks	E-post
Bergen	Schweigaardsgt 34 f, 0191 Oslo	22 17 45 50	22 17 45 53	heis@heis.no
Trondheim	Kalfarv. 71, 5018 Bergen	55 368766	55 36 55 77	bergen@heis.no
Stavanger	Postboks 9254, 7424 Trondheim	72 848390	72 84 83 90	trondheim@heis.no
Kone	Lagårdsvei 124, 4011 Stavanger	51 840460		janrefsn@online.no
Thyssen	c/o HMF			koneklubben@heis.no
	c/o HMF			tke.klubb@thyssenkrupp.no